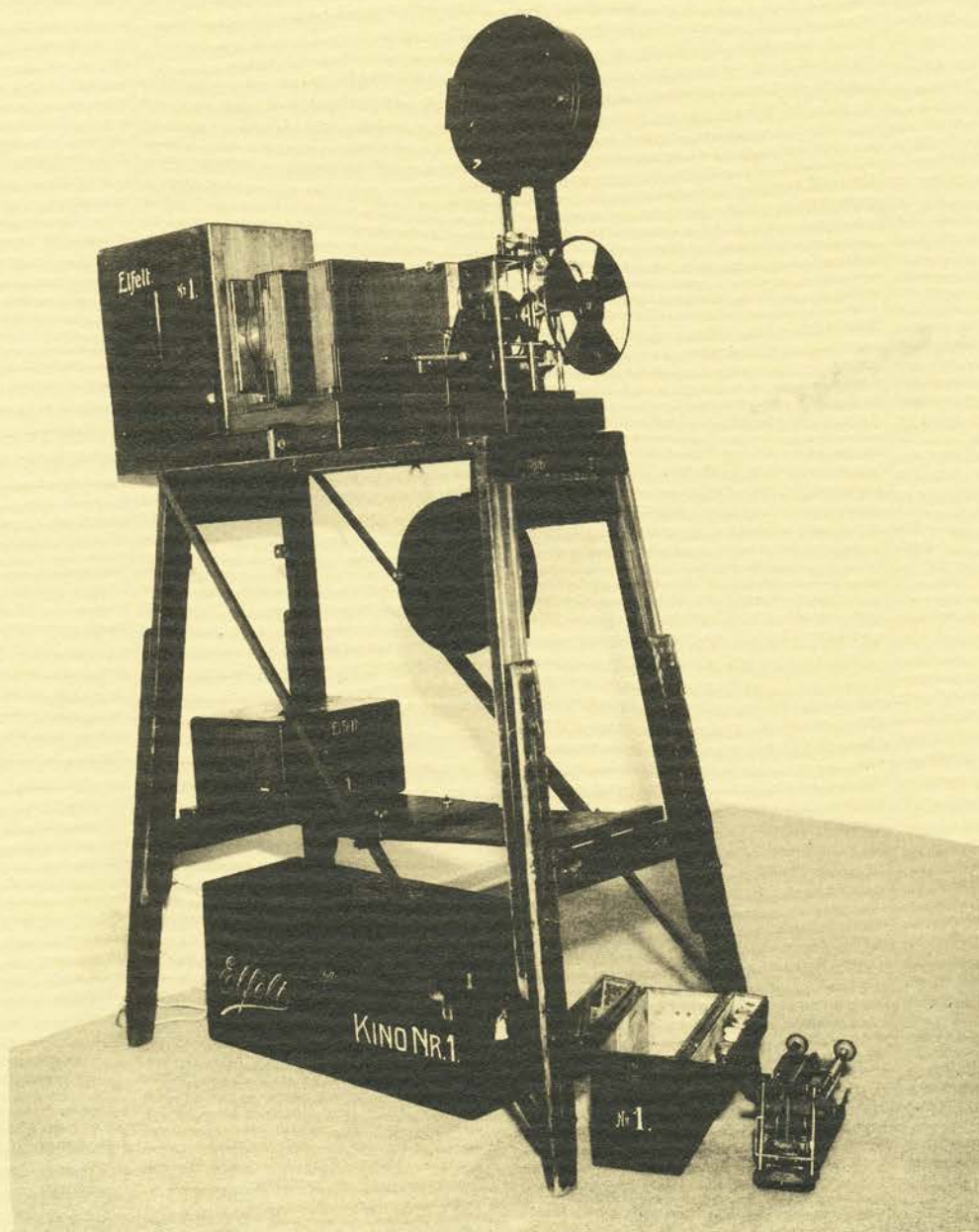

OBJEKTIV

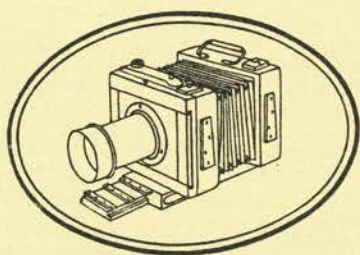
Nr. 49

April 1990

Eifelt
KINO NR.1.

Dansk Fotohistorisk Selskab

Formand	Niels Resdahl-Jensen Rygårds Alle 33A 2900 Hellerup. 31 62 09 62
Næstformand	Tune Laug Vanløse Alle 80 2720 Vanløse. 31 79 07 15
Redaktør	Flemming Berendt Teglårdsvej 308 3050 Humlebæk. 42 19 22 99
Kasserer	Niels-Ove Rolighed Terpetvej 585 9830 Tårs. 98 96 15 41
Bestyrelse	Ole Knudsen Skt. Jørgensvej 10 4000 Roskilde. 42 36 99 70
	Svenn Hugo Poulsvej 1 4040 Jyllinge. 46 73 27 44
Jylland	Kaj Kempel Overager 10 7120 Vejle øst. 75 81 45 11

Æresmedlem: Flemming Anholm

D.F.S. Mødelokaler:
ØSTERBRO MEDBORGERHUS
ÅRHUSGADE 103
KØBENHAVN Ø.

INDHOLDSFORTEGNELSE

- PETER ELFELTS 100 ÅRS
JUBILÆUM. 1890-1990.
En biografi af Henrik Dupont.
- 2
- PETER L. PETERSEN.
ET ATELIER ETABLERES.
Flemming Berendt.
- 5
- "FLASHFOTOGRAFEN" PETER
ELFELT!
Henrik Dupont.
- 8
- ELFELT. KINO NO.1.
Sigfred Løvstad.
- 14
- MINOX 50 ÅR.
- ET BILLEDTILLÆG.
- 18
- JUELLE DE NICOUR.
Bearbejdet af Niels-Ove Rolighed.
- 20
- SVERIGES FØRSTE DAGUER-
REOTYPIKAMERA?
A.E. Sandstrøm.
Foto: Sven-Olov Sundin.
- 22
- ET DAGUERREOTYPI AF HOLMEN.
Ida Haugsted.
- 26
- HISTORIEN OM ET AMBROTYPI -
ET GLIMT AF MARINEHISTORIEN.
Claus Eigtved-Neble.
- 28
- BOGANMELDELSER:
Kongelig Hoffotograf Peter Elfelt.
P.S. KRØYERS FOTOGRAFIER.
Elisabeth Fabritius.
Alle kender Blågårdsgade.
Fotografer i Herning. 1870-1970.
Fotografer i Kolding indtil 1940.
Billedsøgning.
Hvor finder jeg billedet?
Franske postkort 1925-1935.
- 30
- 46 DIT OG DAT.
FORMIDLINGS-
SALG.
- 60 SPALTELUKKEREN.

Mødetidspunkt:
3. TORSDAG I MÅNEDEN KL. 19:30.

Peter Elfelt's 100 års jubilæum

Den unge dynamiske Peter Lars Petersen.

"Han er en køn mand - hvad han ikke kan leve af - han er en dygtig og smart mand - hvad han kan leve fortræffeligt ved".

1890-1990

Foto: Det Kgl. Bibliotek

En biografi:

Forskningsbibliotekar
ved Det Kgl. Bibliotek

Henrik Dupont

1878

I januar 1866 fødte Ane Marie Petersen i Helsingør sit første barn, en dreng der ved dåben i Sct. Olai Kirke fik navnet Peter Lars Petersen.

Peters far var Hans Kjeld Petersen, kusk, vognmand, arbejdsmand m.m. Begge forældre var fra Kagerup i Nordsjælland. Allerede året efter flyttede familien til Hillerød, der kom hurtigt flere børn i familien, ialt 12 børn fik ægteparret Petersen, indtægterne var små for en arbejdsmand, og Peter måtte derfor allerede som 8 årig starte som bud hos en købmand i Hillerød.

På trods af dette arbejde efter skoletid var Peter blandt de bedste i klassen, af bevarede karakterbøger ses at han i 5. klasse (1878) på Hillerød friskole, var nr. 1 i sin klasse. 1878 er året hvor han møder fotografien idet, han får ansættelse som bud hos fotograf Rathsach i Hillerød. Året betegner Elfelt selv som sin start på fotokarrieren, og han fejrer både 30 og 40 års jubilæum for denne begivenhed.

Året bringer ham også i berøring med J.P.Andersen (Nellerødmanden), håndværkeren der senere byggede en del af Elfelts kameraer.

1883

Peter L. Petersen kommer i lære hos Rathsach, men han bliver også optaget i familien og tillægger selv familien Rathsach æren for sin kulturelle baggrund. Forøvrigt bevarer han kontakten med familien hele livet igennem, han fejrer sit 30 års jubilæum i Hillerød, og den unge Rathsach er bl.a. med til hans 50 års fødselsdag.

1883 flytter Peter til København, hvor han får plads hos fotografen Johannes Petersen på Nørrebrogade 12. Den 27. november samme år indmeldes han i Dansk Fotografisk Forening af Johannes Petersen, en anden af de mange begivenheder Elfelt senere bruger som argument for at holde fest.

I 1885 bliver Peter indkaldt til 1. regiment 15 bataillon, også en begivenhed Peter senere fejrer, dels som festedeltager dels som formand for soldaterforeningen.

1890

Ved siden af sit fotografiske liv og sin karriere som soldat, får han tid til at deltage i en lang række dilettantforestillinger, først i selskabet DANA og siden i CARMEN, begge selskabelige foreninger der udover dilettantkomedier arrangerer udflugter og fester. I årene 1886 til 1890 optræder Peter L. Petersen i en lang række forskellige roller og, sågar kritik af denne indsats har Peter gemt i sine scrapbøger.

Efter militæret ansættes han hos fotograf Hauerslev på Fælledvej, her begynder han også sin forretningsmæssige karriere, dels som enesælger af "NELLERØD" kameraer samt som fabrikant og sælger af børnepuder, en opfindelse hvormed børnene kunne sidde stille under fotograferingen.

I året 1889 ser han en annonce om et ledigt atelier på Kjøbmagergade og med hjælp fra sine tidligere mestre og især husejeren, manufakturhandler Krarup, starter han 1. maj 1890 sit eget atelier. Det går lidt langsomt i startårene, første medhjælp er broderen Axel, næste ansatte er frk. Muren, der ansættes i 1896 og forbliver i atelieret til 1929.

I 1892 fotograferer han ved kongeparrets guldbryllup, og derfra stammer hans første kontakter med kongefamilien, som senere blev et af hans vigtigste motivområder. I de første mange år gik Peter L. Petersen selv rundt i København og Nordsjælland hvor han fotograferede dagliglivet, motiver som han flittigt benyttede da han oprettede sit stereoskopgalleri.

På dette tidspunkt var Peter L. Petersen allerede et meget aktivt medlem af Dansk Fotografisk Forening, i 1894 bliver han medlem af forsøgsudvalget og suppleant til bestyrelsen.

1896

1896 bringer ham i forbindelse med de levende billeder, han indkøber det første apparat fra Lumiere i Frankrig, konstrueret af Carpentier, og han får derefter "Nellerødmanden" til at lave en forbedret udgave. Året efter optager han sine første korte reportagefilm, bl.a. grønlandske slædehunde i Fælledparken. I 1898 foretager han en større rundrejse til en række europæiske lande, han besøger bl.a. NADAR i Paris og Zeiss-fabrikken i Jena.

1899

De første hædersbevisninger har han også fået, dels priser i Dansk Fotografisk Tidsskrift, dels på svenske udstillinger i Stockholm 1897. 1899 optager han sine berømte levende billeder på Bernstorff Slot af en kåd kongefamilie.

I februar 1900 bliver han udnævnt til kongelig hoffotograf og senere på året tager han sine første større flashlysoptagelser.

I sommeren 1900 dør DFF's formand, fotograf Weller, og da Peter L. Petersen er næstformand, udnævner en del af bestyrelsen ham til formand, men det skaber alvorlige konflikter med andre fra bestyrelsen, særlig Carl Sonne som han tidligere havde været i konflikt med. Efter mange skrivelser med bl.a. sagsanlæg ender det med at Carl Sonne bliver formand, og Peter L. Petersen træder ud af bestyrelsen, indtil han atter indvælges i 1905.

I København findes nu 3 hoffotografer med navnet Petersen, og det får Peter L. Petersen til at søge navneforandring til ELFELT, hvilket han får lov til i 1901. Dette år starter han ligeledes sin første biograf, Kinoptikon, i Frederiksberggade, men den kører kun 1 år.

I 1905 flytter han til større og mere fashionabelt beliggende lokaler på Østergade nr. 24, hvor firmaet eksisterer helt frem til 1981.

1905

1906 bringer mange nye udfordringer, han etablerer Kinografen, og han bliver ligeledes formand for Dansk Fotografisk Forening, en post han beholder helt til 1918.

Elfelts atelier blomstrer og han får de kommende år en lang række hædersbevisninger, ligesom han involverer sig i mange andre aktiviteter udenfor atelieret. Han bliver medlem af repræsentantskabet for Håndværkerforeningen 1908. 1909 bliver han Ridder af Dannebrog, medlem af Broderordenen 1911, kandidat for de konservative ved kommunevalget i 1913, formand for Soldaterforeningen, æresmedlem af en række fotografiske foreninger som f.ex. den norske og svenske, deltager i fotoudstillinger i hele Norden, får herunder også en række priser fra både foreninger og tidsskrifter.

1908

Efter de stormfulde år i Dansk Fotografisk Forening, hvor han bliver presset til at gå som formand i 1918, koncentrere han sine organisatoriske aktiviteter om bl.a. politik. Han opstiller til folketingsvalg for erhvervspartiet i både 1920 og 1924, dog uden at opnå valg. Erhvervspartiet nedlægges i 1926, og han går tilbage til de konservative.

1920

Elfelts rejseaktiviteter er ganske mange, som nævnt en stor europatur i 1898, Italien, Frankrig og England i 1907, mange ture til de skandinaviske lande gennem årene, tur til Island 1926, og dertil mange forskellige rejser rundt i landet oftest kombineret med besøg hos fotografer, udstillinger o.lign.

Til en beskrivelse af mennesket ELFELT hører også en meget stor deltagelse i og arrangeren af fester, både private og mere officielle arrangementer. Materialet til en beskrivelse af fotografen, forretningsmanden, politikeren og organisationsmanden Peter Elfelt er overvældende, dels hans egne optegnelser i form af scrapbøger, dagbøger, protokoller m.m., dels omtale i tidsskrifter og aviser.

Privatmennesket Peter Elfelt er holdt lidt uden for biografien her, men det skal kort omtales at hans forældre flyttede til København to år før Peter, så han var tidligt meget selvstændig.

Med som fotografer i atelieret var to af Elfelts brødre dels Karl, der oftest stod for de levende billeder, og Aksel der hovedsagelig var beskæftiget i mørkekammeret. De to brødre har i høj grad stået i skyggen af deres initiativrige bror.

1892 bliver han gift med Any Emilie Andersen og får to børn, Else i 1894 og Anker i 1896, allerede 1897 dør Any Emilie af en lungetuberkulose og 1898 gifter Peter sig med Vilhelmine Kruse, med hvem han får sønnen Torkel i 1899.

Familien bor først på Købmagergade 64 og fra 1907 i St. Kongensgade 71, og får sommerhus på Strandvejen i Skovshoved, hvor en lang række festlige arrangementer bliver holdt.

1931

Anker Elfelt dør i 1913, og kun to efter dør Else, begge af tuberkulose. Peter Elfelt dør den 18. februar 1931 efter et kort sygeleje der fører til lungebetændelse, herefter overtager hans enke Ville Elfelt og sønnen Torkel en kort overgang atelieret, men hurtigt bliver det fru Weile, ansat i atelieret i 1920, der får ledelsen af forretningen. Fru Weile styrer det forretningsmæssige, mens fotograf Poul Johansen, ansat som elev i 1924, står som den fotografiske leder og han overtager forretningen efter fru Weiles død i 1971.

Poul Johansens datter Anne-Lise Schaumburg-Lippe overtager så atelieret efter sin fars død i 1973, og fører det videre til 1981, hvor forretningen på Østergade 24 lukkes. Hele negativsamlingen købes derefter af Københavns Bymuseum og Det Kongelige Bibliotek.

Arkivet er netop ifærd med at blive ordnet og restaureret, efter de mange års ophold i lokalerne på Købmagergade og Østergade.

Kilder og litteratur:

Dansk Fotografisk Forenings Tidsskrift 1882-1931.

KRAKS VEJVISER. Bjørn Ochsner: Fotografer i og fra Danmark.

Danmarks Fotomuseum i Herning.

Inf. chef Hans Bonnesen. AGFA. Scrapbøger, notesbøger, protokoller m.m. fra Elfelts arkiver. Det Kgl. Bibliotek.

Et atelier etableres....

KJØBENHAVN I MAI 1890.

Ved Nærværende tillader jeg mig ærbødigst at anbefale mit Atelier for Fotografi, som jeg i disse Dage har aabnet paa Hjørnet af Kjøbmagergade 64 og Kultorvet. Atelieret er forsynet med de nyeste og bedst konstruerede Apparater, smagfulde Dekorationsgenstande, og staar i Forbindelse med elegant møntrede Vente- og Omklædningsværelser. Fotografering af Børn sker efter et nyt System, hvorved det er blevet muligt at fotografere selv det mindste og ureligste Barn i en fri og utvungen Stilling. Mit Atelier, som er udmærket beliggende, er stort og har en fantastisk Lysevælde, hvorfor det egner sig særdeles godt til Fotografering af Grupper, som kunne bestaa af indtil 32 Personer.

Fotografering af Værelser, Landskaber, Maskiner ect., udføres til meget billige Priser, og tillader jeg mig specielt at anbefale legerstørre Billeder i elegant Udformning, saavel efter Naturen som efter indsendte gamle Billeder. Da hun afgjort gode Billeder vil udgaa fra mit Atelier, tør jeg gjøre mig Haab om at fastne min Forretning i Deres velvillige Erindring.

Med Høiagtelse

PETER L. PETERSEN

➡ Kjøbmagergade 64. ⬅

Peter Lars Petersen's første henvendelse til offentligheden.

Hjørnet af Kultorvet.

L. J. Rasmussen. Kbh.

(3 Kz. Manufakturhandler Krarups Eiendom.)

Peter Lars Petersen - Peter Elfelt

Flemming Berendt

Atelieret paa Købmagergade 64

På hjørnet af Kultorvet og Købmagergade kunne man en maj-dag i 1890 opleve en særpræget indflytning. Da en hestevogn holdt udenfor nr. 64 troede de forbipasserende ikke deres egne øjne. Nok var fotografiets barndomsår overstået, men det var nu alligevel ikke hverdagskost, at se en sådan samling af podier, stativer, baggrundstæpper og palmer, samt alt det andet særprægede grej, som skulle til for at etabelere et fotografisk atelier, blive båret op ad den smalle trappe til loftsetagen, hvor man netop var blevet færdig med at indrette det store nye atelier, som vendte ud imod Kultorvet.

Den unge, høje, slanke og elegante, initiativrige fotograf Peter L. Petersen begyndte her, netop for 100 år siden sin eventyrlige karriere, som har efterladt sig det spor, at 40 tons glasplader- og andet fotografisk materiale, som for eftertiden vil være en guldgrube af kulturhistorisk værdi, bliver registreret. Den enorme glaspladesamling befinder sig på Det Kongelige Bibliotek, hvor de fornødne midler forhåbentlig vil blive stillet til rådighed.

OBJEKTIV vil i de kommende numre bringe nogle "flash-glimt" af denne meget dygtige- og flittige fotografs liv og levned.

Hjørnet af Kulturvet og Kjøbmagergade.

Begyndte som 24-årig!

Den 24-årige Peter L., som han hurtigt blev kaldt i folkemunde, havde ved lejemålets indgåelse med manufakturhandler C.E. Krarup, som havde forretning i stueetagen ud imod Købmagergade, fået denne til at sætte økonomiske midler på højkant i det nyoprettede atelier. Hr. Krarup har nok set nytten af de mange kunder, som ville passere forbi hans store udstillingsvinduer. København havde på dette tidspunkt ca. 80 fotografiske etableringer - hvoraf mange var af meget høj standard. Peter L. Petersen havde fået en grundig og alsidig uddannelse hos fotograf Rathsach i Hillerød, og i 1883 flyttede han ind til hovedstaden.

Det lykkedes ham at få ansættelse først hos Johannes Pedersen og senere hos Johannes Hauerslev. Begge disse fotografer var blandt byens dygtigste. Da hans mål og ambitioner var, at kunne måle sig med de bedste, blev disse to "lærepladser" afgørende for den høje standard, han igennem hele livet krævede af sig selv, men sandelig også af sine mange fremtidige medarbejdere.

Hans to læremestre indviede ham i fotografihåndværkets mange finesser, ikke mindst den kemiske del af arbejdet. Kemikalier skulle afvejes, blandes og bruges med megen omtanke. Noget så elementært som udfiksering og skylning var et område hvor intet måtte overlades til tilfældigheder - de lange tidskrævende procedurer var alfa og omega for det fine og holdbare resultat.

Det centralt placerede atelier blev ret hurtigt kendt af byens bedre borgerskab, og allerede efter få måneders virke var hans omsætning steget til over 20 kroner pr. dag.

Portrætfotografering samt levering af billeder i visit- og kabinetsstørrelse var det mest populære i disse år.

Børnefotografering var han særlig god til. Peter L. havde konstrueret en såkaldt "BØRNEPUDE". Denne var forsynet med et stift bælte til at spænde under barnets tøj, herved kunne det indtage en, som han reklamerede med "oprejt, fri og naturlig stilling". Børnepuden var iøvrigt en god salgsartikel.

Visitkort-billede fra ca. 1894 hvor en "almindelig" familie er fotograferet.

Efter at kunderne havde beundret de smukke udstillingsbilleder, som var anbragt i store glasskabe ved indgangen til hans atelier, begav man sig ad de mange trapper op til husets øverste etage. Døren stod altid åben, og en venlig og afslappet hyggestemning strømmede en imøde. På bordet i det smukt indrettede venteværelse lå en rød mappe, som indeholdt etablisementets fotografiske valgmuligheder og priser.

En portrætoptagelse kostede fra 12-15 kroner, alt afhængig af staffage, baggrundstæppe og andre rekvisitter. Skulle man have en forstørrelse i f.eks. 18x24 cm kostede denne 3.00 kroner. Kabinet-billeder kunne fås for 2.00 kroner, og de mest populære visitkortbilleder havde en pris af 1 krone og 50 øre. Rabatter kunne ydes ved bestilling af 6-12-18 eller 24 stk. For retouccarbejde betalte man ekstra.

PRISMEDAILLE
DANSK FOTOGRAF FORENING
1893

Peter L.
Petersen

64, Kjøbmagergade,
Hjørnet af Kulturvet.

KJØBENHAVN, K.

Pladen opbevares.

Foruden det fotografiske atelier havde Peter L. Petersen eneforhandling af J.P. Andersens (Nellerødmanden) håndbyggede kameraer. J.P.A.'s mangesidige og specielle kameraproduktion kom til at spille en stor rolle i Peter L.'s liv, ikke mindst økonomisk!

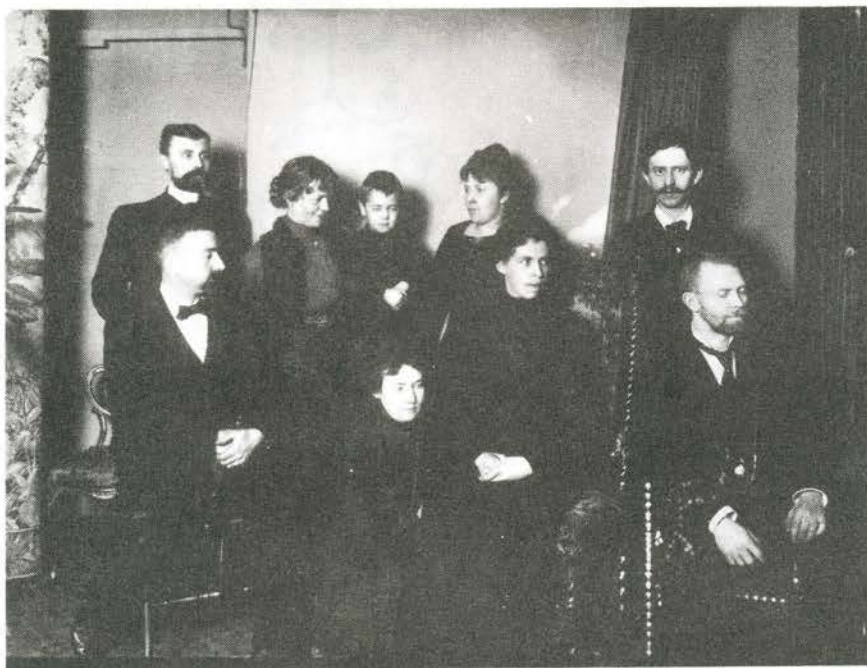
Et 18x24cm atelierkamera med stativ, fremstillet i mahogni eller nøddetræ kostede i bedste konstruktion kroner 400.00 - det var mange penge på den tid, men så fik man også 1 kassette med indlæg, 2 kassetter til kabinet- og visit fotografering.

Et blankpoleret rejsekamera i formatet 26x31cm, med stativ fik man for 165.00 kroner, men så fik man også 3 stk. dobbeltkassetter samt stativ.

Sideløbende med disse aktiviteter førte han en omfattende P.R. virksomhed, som bl.a. gik ud på at etablere, fotografiske opgaver ude i byen. Det lykkedes ganske hurtigt især efter at han modtog to prismedaljer fra Dansk Fotografisk Forening i 1893, at blive et "kendt ansigt", og fotografen man henvendte sig til, når man ville have fastholdt en større begivenhed. Peter L. Petersens brug af det nymodens magniumpulver forårsagede mange pudsig hændelser - begivenheder som Forskningsbibliotekar Henrik Dupont fra Det Kgl. Bibliotek vil fortælle om.

Flashfotografen Peter Elfelt

Henrik Dupont

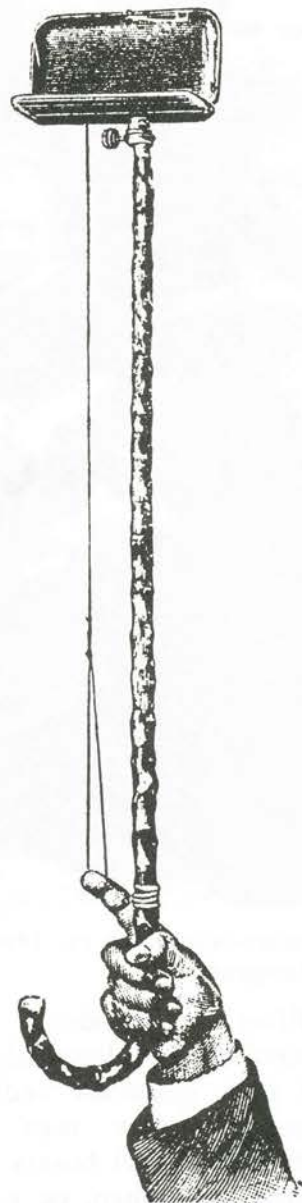

En prøveoptagelse af personalet hos Peter Elfelt. Magniumoptagelse fra 1900.

En redegørelse

Redegørelse og omtale af Peter Elfelts pionerindsats omkring anvendelsen af kunstigt lys eller flashfotograferingen, nemlig optagelserne omkring 1900 og 1901 af rigsdagens to kamre. En begivenhed der vakte opsigt i aviserne. Det var første gang, befolkningen fik set, hvordan riget blev forvaltet.

Fotografering ved kunstigt lys var ikke nogen ny opfindelse. I slutningen af 1800-tallet, helt tilbage i 1850'erne, begyndte de første eksperimenter med fotografering ved forskellige kunstige lyskilder, gaslys, elektrisk lys eller kemikalieafbrænding, herunder magnium eller magnesium. Først i 1886 udvikledes forskellige blandinger af fint magnumpulver og kalisurt der kunne give en meget stor lysvirkning på brøkdele af sekunder, på dette tidspunkt var eksponeringstiderne nået ned fra $1/2$ til $1/25$ sekund. Der eksperimenteredes med mange forskellige blandinger, ind imellem ganske farlige sager, hvor bl.a. rigtigt krudt blev taget i anvendelse. Det medførte naturligvis ulykker ind imellem, og der skulle

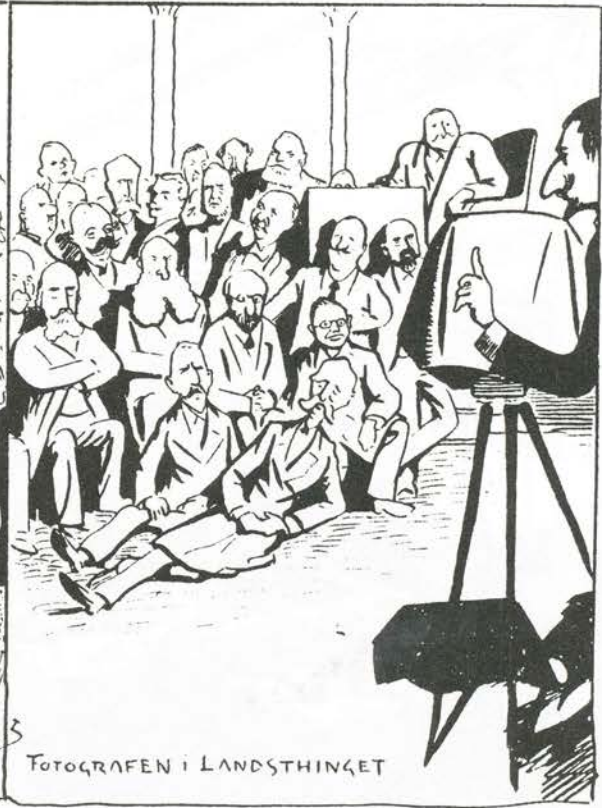
mange forsøg til korrekte blandinger. Peter L. Petersen eksperimenterede flittigt i sit atelier, han fortalte om sine eksperimenter i Dansk Fotografisk Forening i 1898, og i 1900 var hans eksperimenter så sikre, at selv rigsdagen turde tage imod en udfordring til at lade sig fotografere i henholdsvis landstinget og folketinget. Optagelserne var bestilt af det tyske ugeblad "ÜBER LAND UND MEER", der godt ville vise nogle optagelser fra forskellige landes parlamenter.

I december 1900 oprandt dagen, hvor fotograferingen skulle finde sted, forud var gået nogle hemmelige forhandlinger hvor sågar referenterne var blevet sendt ud.

Flashfotografen

BLÆKSPRUTTEN I FOLKETHINGET

FOTOGRAFEN I LANDSTINGET

Nu! Giv Agt! Fyr! BUM-BUM!

Optagelserne og især omstændighederne omkring disse, førte til en række avisartikler i dagene derefter. Overskrifterne var voldsomme, som f.ex.: "Eksplodings-fotografering i Landstinget", eller: "Ekspllosion i Folketinget. Landstinget ryster.". Man kunne også læse følgende: "Da Folketinget blev fotograferet. Nu! Giv agt! Fyr! Bum-bum!". Endnu værre blev det: "Landstinget i røg og damp da fotografen skød på medlemmerne".

I artiklerne får man et lille indtryk af begivenhederne - her fra FOLKETS AVIS: "Hoffotograf Peter L. Petersen traadte ind i Salen med sit Apparat og bevæbnet med 3 Magniums-Patroner. Formanden rejste sig og udtalte, idet han slog med Klokkeren: Mine Herrer, nu har Fotografen Ordet! Derpaa holdt Hr. Petersen en lille Tale, hvori han forberedte d'Hrr. paa, at Patronerne, der skulle frembringe Magniumlyset vilde knalde frygteligt, men at der slet ingen Fare var for Medlemmernes Liv og Lemmer.

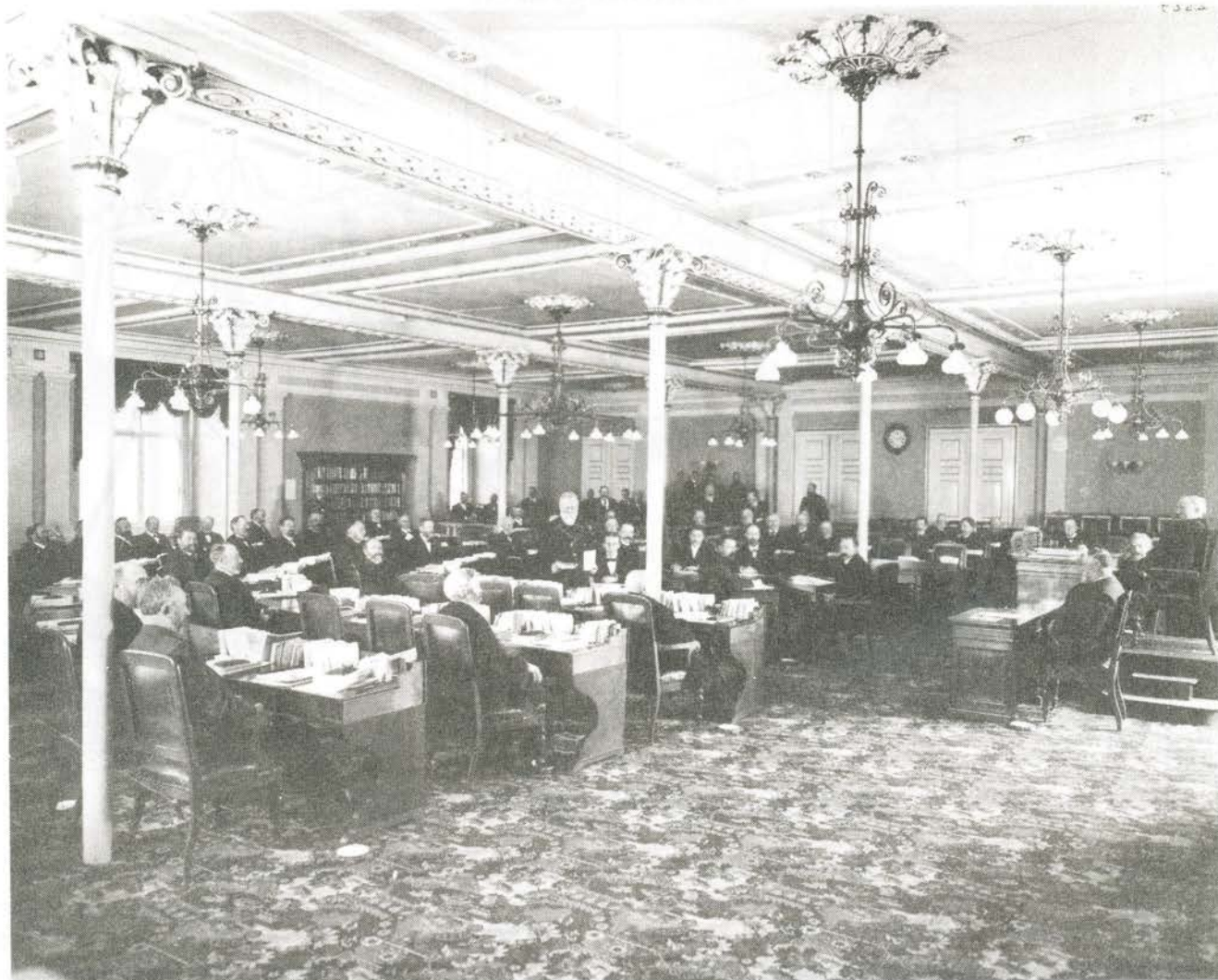
Han stillede Apparaterne op, og Landstingsmændene grupperede sig om Bordene med smilende Ansigter. De fleste røg imidlertid halvt op af Stolen, da Hr. Petersen affyrede Patronerne og Salen fyldtes et Øjeblik med en tyk kvælende Røg.

Ude paa Gaden troede Folk, at der var sket en Eksplosion eller foretaget et Anarkistattentat, og der samlede sig et net lille Opløb om Porten for at faa rede paa, hvad der egentlig var hændt.

Pladen blev efter Fotografens udtalelse meget vellykket, og maaske faar Tyskerne da langt bedre Forestillinger om Tinget, end vi har herhjemme".

I en anden avis fortælles at Peter Petersen først havde henvendt sig til landstingets formand professor Matzen, idet folketingets formand er lunefuld og lidet villig i dens slags forhold; først naar landstinget er forevigt vil folketinget vel ikke stå tilbage, som det hedder i artiklen.

I en artikel i "Vort Land" den 15. december skrives at landstinget har måttet tages påny, ikke fordi medlemmerne ikke sad stille eller lyset var forkert, men apparaterne rystede på grund af den stærke eksplosion. I Elfelts protokoller er optagelsen dateret den 10. december.

GIV AGT! FYR! - eksplosionsfotograferingen i Landstinget den 10. december 1900.

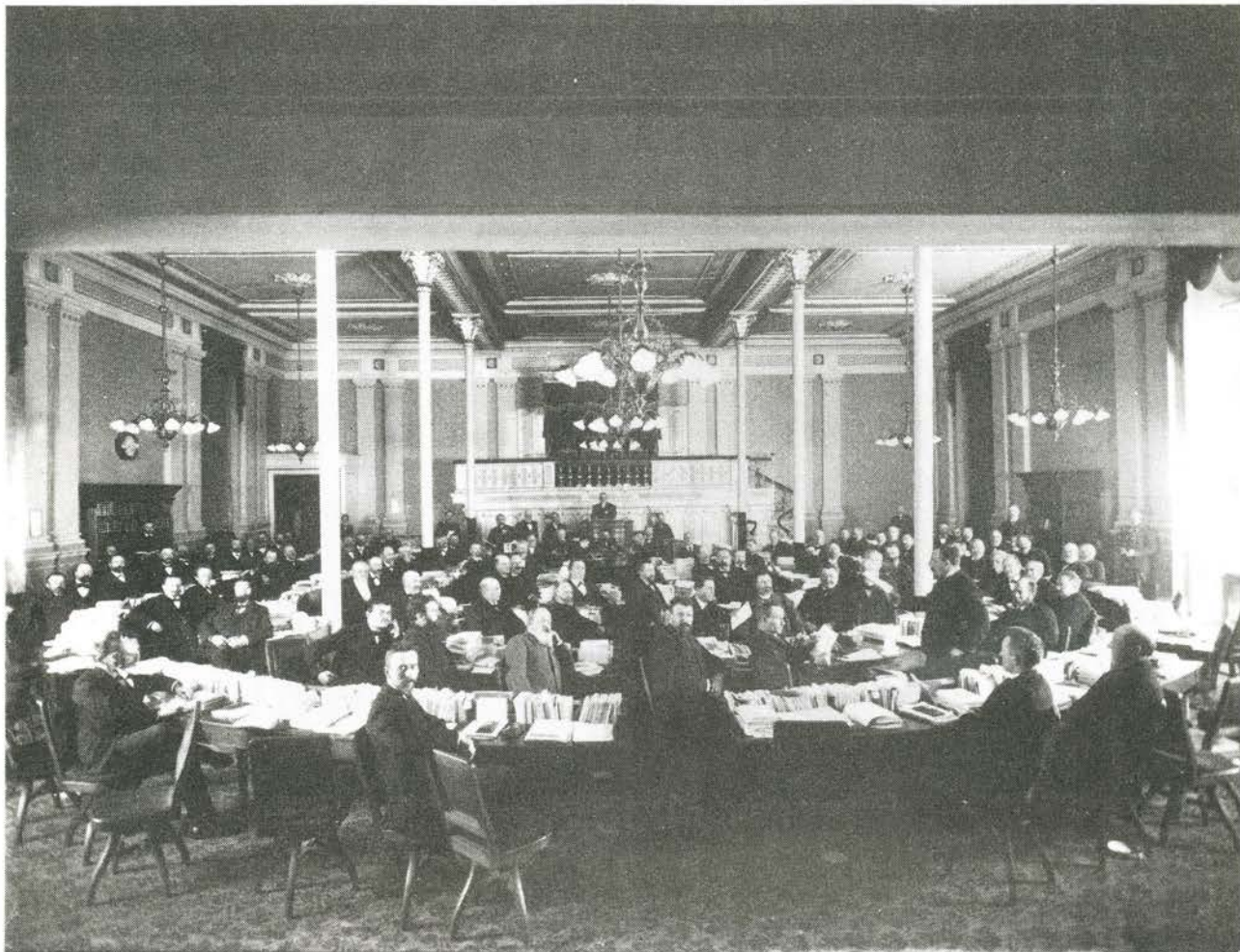
Historiske billeder

Et par uger senere, 19. januar 1901, var det da folketingets tur til at lade sig afbilde og presseomtalen var bestemt ikke mindre denne gang. Folketingets formand, Sofus Høgsbro anmodede efter tingets møde medlemmerne om at blive tilbage, når tilhørerne og referenterne havde forladt salen, da han havde en meddelelse at give. Det viste sig at være et spørgsmål til medlemmerne om hvorvidt de havde noget imod at lade sig fotografere in corpore, efter det ordinære møde. Det var der ingen der havde, hvorfor fotograferingen kunne gå igang. I en anden avis er hændelsesforløbet beskrevet lidt anderledes, det beskrives at medlemmerne havde tilsluttet sig forslaget om fotografering under stor hemmelighedsfuldhed, men at selve fotograferingen først skulle ske et par dage senere.

De første billeder

Da dagen oprandt var minister Bramsen, den meget talende, som det siges, i gang med et længere indlæg. Et sted siges det, han pludselig kom i tanke om fotograferingen og derfor foreslog at udsætte debatten, andre aviser skriver, at det var en fornøjelse, at formanden havde dristet sig til at afbryde ministeren.

Formanden afbryder i hvert tilfælde mødet, og Peter L. Petersen kommer ind med sine hjælpere, tre apparater opstilledes, på hver side af vinduerne, og der refereres: "Ud mod Fredericiagade anbragtes Stativerne med Magniums-Bomberne og en Mand placeredes ved hvert af dem for at foretage Affyringen. Tingets Medlemmer var næsten fuldtallige, Formand, Sekretær og Embedsmænd var paa Plads, midt i Salen stod Dagens Jubilar Rigsdagbudet Olsen med Sølvkorset og Krigsmedaljen paa Brystet.

Den 19. januar 1901 er det Folketingets tur - "hele Folketinget står som i luer".

F-dagen!

Formanden ringer: Mine Herrer maa jeg bede Dem indtage Deres Pladser. Hr. Rørdam vil velvilligt staa ved sin Plads og lade som om han holder Tale".

"Fotografen siger Nu - GIV AGT - FYR. Eksplosionen knalder - hele Folketinget staar som i lyse luer, læge Rørdam forsvandt fuldstændig for Folketingsmændenes blikke, medens en tyk røg udgyd sig over hele Salen. Da den trak en smule bort, var Hr. Rørdam atter synlig. Han sad som overvældet paa sin stol, og var ganske rystet. Eksplosionen foraarsagde tillige ildløs i Folketinget. Et af hylstrene fløj til vejrs, lige op i referentlogen, hvor der gik ild i nogle Lovforslag. Ilden blev dog hurtigt slukket.

erflag Nr. 1.

Folketinget 1900-1901
Blad Nr. 1.

Betænkning

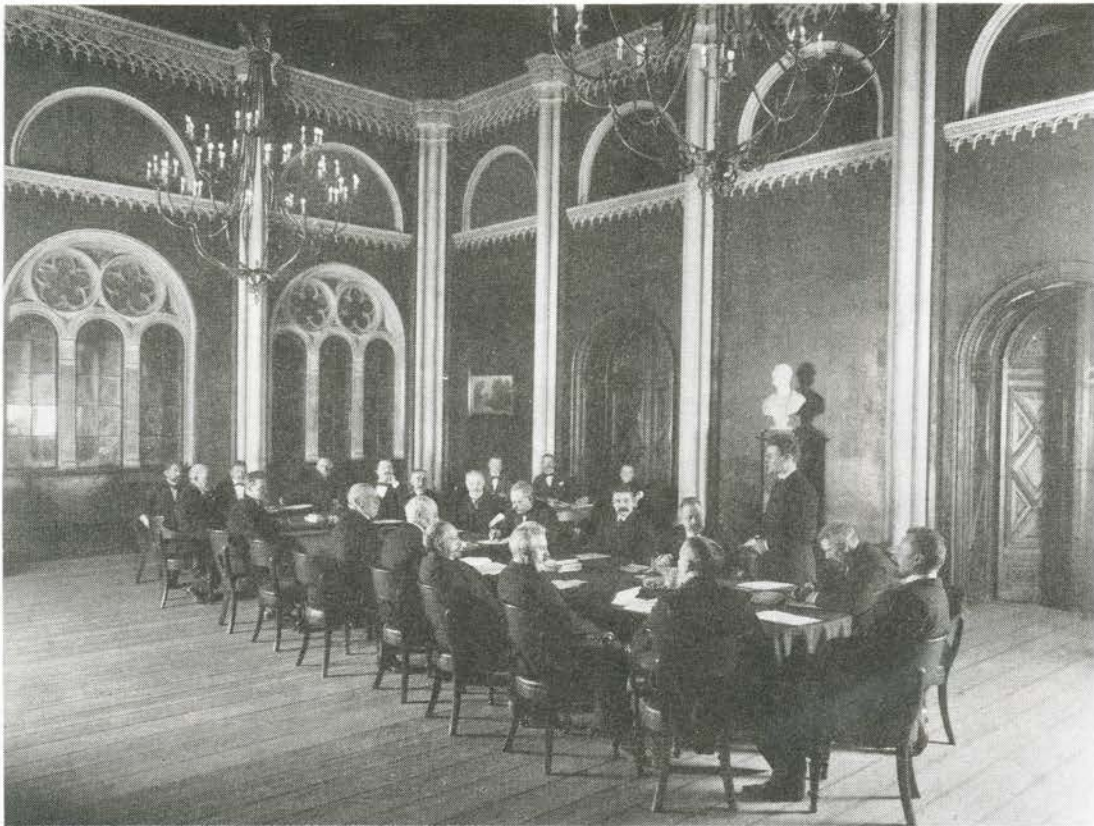
over

erflag til Finanslov for Finansaaret fra 1ste April 1901
til 31te Marts 1902.

(Udgiven af Folketingets Finansudvalg den 8de Januar 1901.)

Man havde åndsnærværelse nok til at redde stumperne af det afbrændte lovforslag.

Helsingør Byråd lader sig fotografere allerede den 18. januar 1901.

Oppe i Landstinget, der har lokale ligesom Folketinget, forårsagede Eksplosionen næsten endnu større forvirring. Professor Matzen, som sad paa Formandsstolen, var ved at falde ned idet gulvet bævede under det stærke Lufttryk".

Så på trods af lidt forskellige versioner af historien, dels om hændelsesforløbet, om antallet af tilstedeværende m.m., har det været en stor begivenhed både for rigsdagens medlemmer og for almenheden.

Det var første gang det var lykkedes en fotograf at forevige større forsamlinger indendørs, og ideen blev hurtigt udspremt til andre forsamlinger, således lod Helsingør byråd sig tage allerede den 18. januar, altså dagen før folketinget blev taget, og i april måned var turen kommet til Københavns Borgerrepræsentation. I de følgende måneder var Peter Elfelt rundt omkring i ministerier, retslokaler, og andre institutioner, der ikke tidligere var afbildet, og han udnævnes da også til eksperthen indenfor denne form for fotografering. Det sker i et interview, hvor Peter Elfelt fortæller om sine erfaringer, hvilke blandinger der skal bruges, lukketider m.m.

Om den kraftige røgdudvikling nævnes bl.a., at der fandtes en røgfri magnesiumblanding i Tyskland, men den gav ikke tilstrækkelig lys.

Peter Elfelts debut som "flashfotograf" er et enkelt eksempel på hans omfattende virke indenfor dansk fotografi. Takket være hans omhyggelighed med at gemme avisnotitser, breve, registerbøger m.m. vil vi være i stand til, i tiden fremover, at skrive nogle spændende kapitler om dansk fotohistorie.

Data Dato for flashoptagelser indført i protokol. Landstinget 10/12 1900. Plader 18x24 nr. 2630 og 26x31 nr. 2629 og optagelser i Folketinget 19/1 1901. Plader 26x31 nr. 2690 og 18x24 nr. 2691. 18/1 var Elfelt til byrådsmøde i Helsingør og tog her en plade 26x31 nr. 2689 og endelig var han til møde i Borgerrepræsentationskabet og tog en plade 26x31 nr. 2754 og en 18x24 nr. 2755. Det Kgl. Biblioteks samling.

Foto: Det Kgl. Bibliotek

Kgl. fotografi

Fra påske 1990 – og året ud
Peter Elfelt (1866-1931)

Kgl. Hoffotograf

Udvalg af Elfelts fotografier – i stort format – af kongelige personer
optaget i tiden omkring århundredskiftet.

Nyere fotografier af kongefamilien fotograferet af Poul Johansen,
Rigmor Mydtskov og Elfelt Royal.

Glimt fra
Dronningens 50 år

Fotografier udlånt fra Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek
på Amalienborg.

Elfelt KINO Nr. 1

Elfelt indførte filmen – »levende billeder« – i Danmark omkring 1897.
Hans første filmgengiver er bevaret og er gjort køreklar.

Fra Danmarks Radio/TVs historiske arkiv er fremskaffet
kopier af tidlige Elfelt-film i originalformatet, så de kan køres
på den gamle filmgengiver – Danmarks ældste.

Grupper (min. 10 og max. 30 pers.) kan aftale tid for
filmforevisning med »Elfelt KINO Nr. 1« på 97 22 53 22,
der også oplyser om billetpriser.

Fotomuseet er åben tirsdag-søndag kl. 13-17
(I juli mdr. også åben mandage)

**DANMARKS
FOTOMUSEUM**

Fotografi • Fototeknik • Fotohistorie • Fotogalleri

MUSEUMSGADE 28
7400 HERNING

KINO NR. 1.

Sigfred Løvstad

Landets ældste filmgengiver står nu på Danmarks Fotomuseum i Herning. Gennem de seneste 3 måneder er den blevet sat i stand, og gjort køreklar.

Hvordan er det gået til, at den har overlevet de mange år?

Omkring 1965 blev filmgengiveren, sammen med en del andet projektionsudstyr overført til nationalmuseet i Brede, hvor det indgik i fotosamlingen, der på et tidspunkt blev flyttet til depotet i Ørholm.

Det var den daværende leder af Elfelt-firmaet, fotograf Poul Johansen, der skænkede udstyret til D. Yde Andersen på nationalmuseet.

Vi ved ikke præcis hvornår dette fremviserapparat er lavet. Men vi ved, at Peter Elfelt tog de første film i 1897. Og "Nellerødsnedkeren" Jens Poul Andersen har da sikkert lavet en gengiver samtidig med, at han lavede den første optager.

På museet har vi ikke mindre end 2 fremvisere lavet af J.P. Andersen. Det vil sige, der er tale om selve "hjertet" - filmtransportmekanismen til en gengiver. Meget tyder på, at disse har været anbragt på KINO Nr. 1, men det kan ikke siges med sikkerhed. Vi håber stadig på at finde frem til den endelige bekræftelse herpå.

Beslag m.m. tyder på, at fremstilleren er J.P.A. Den har oprindeligt haft en anden lyskilde. Der er tydelige spor på en ombygning til kulbuelampe, som også er bevaret. Typisk for alle dele der hører fremviseren til er, at de er mærket nr. 1 eller "ELFELT KINO Nr. 1".

Dette havde jeg set allerede da jeg første gang besøgte nationalmuseets magasiner. Der var ikke plads til, eller mulighed for, at undersøge tingene nærmere. Det skete først da jeg i sommeren 1989 hentede flere læs fotoudstyr i Ørholm, og fik det anbragt i fotomuseets magasiner.

Det viste sig, at det meste af det der udgjorde ELFELT KINO Nr. 1 var bevaret. Det der manglede, har vi selv fremstillet. Der var tale om mindre dele til at "binde" delene sammen med.

Apparatet er nu udstyret med ny lyskilde - halogenlampe og er køreklar for håndbetjening.

Danmarks Radio/TV

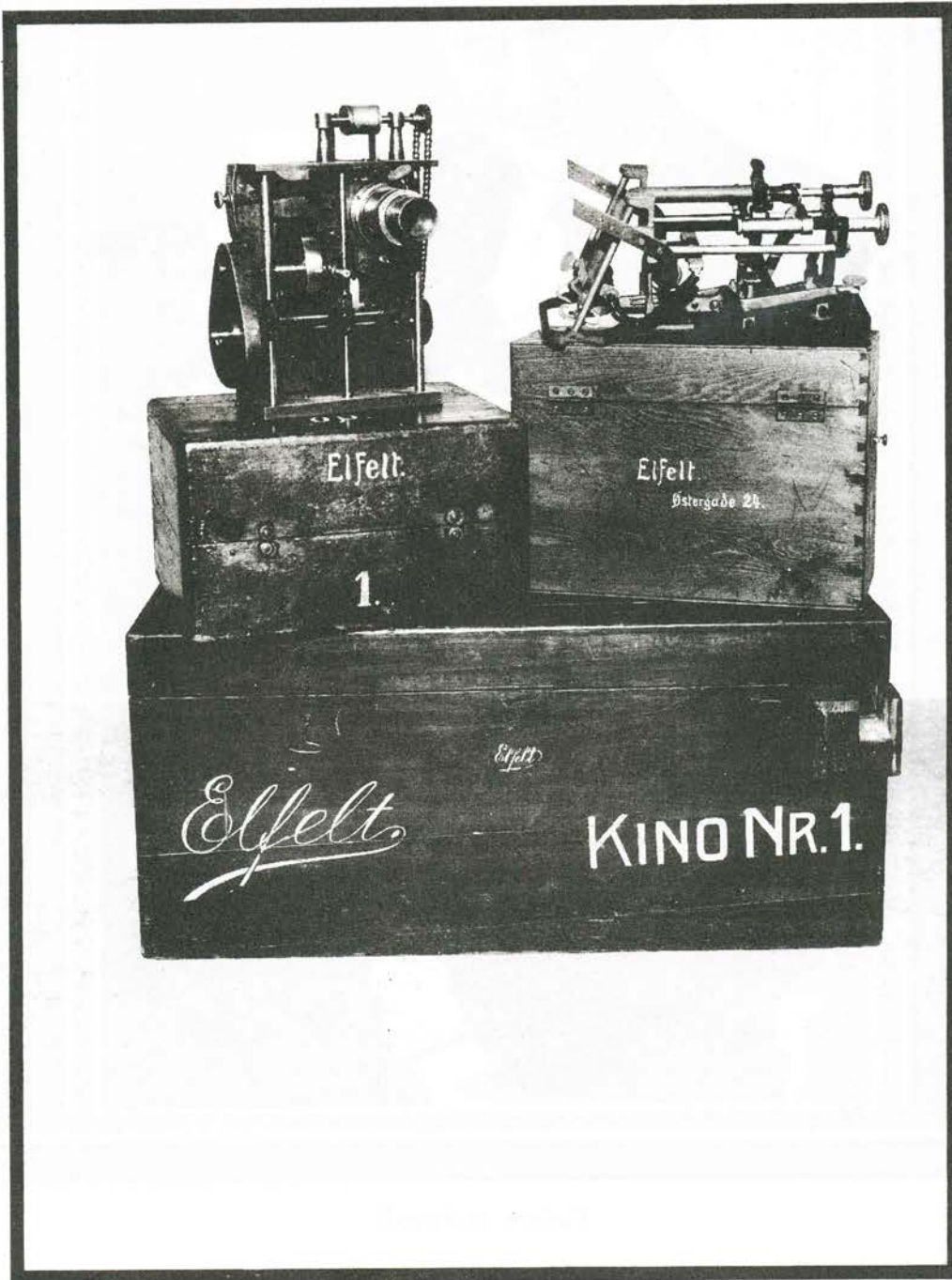
Danmarks Radio/TV købte omkring 1970 alt hvad der havde overlevet af Elfelts tidlige film. Vi regner med at skaffe ca 500 meter, som vi får kopieret i det rette stumfilmformat, så de kan køres på den gengiver, hvorpå de i sin tid er vist. I praksis vil det ske ved, at mindre grupper af gæster kan bestille en forestilling for et mindre beløb. Apparatet egner sig jo ikke til publikumsbetjening. På den anden side bør muligheden for en nostalgisk filmfremvisning være til stede, nu da udstyret er der.

"Hjertet" i gengiveren nu, er den der sidst er benyttet - en Pathé fra Paris (tysk patent nr. 127913/1902). Museet har 3 udgaver af denne filmfremviser. Dette er den nyeste, og formentlig fra 1912/13.

Peter Elfelt og de levende billeder beskrives i næste nummer af Objektiv.

Elfelt.

KINO NO.1 - renoveret og klar til brug!

KINO NR.1.

Se forsiden!

Kehlet - »Royal« *Flemming Berendt*

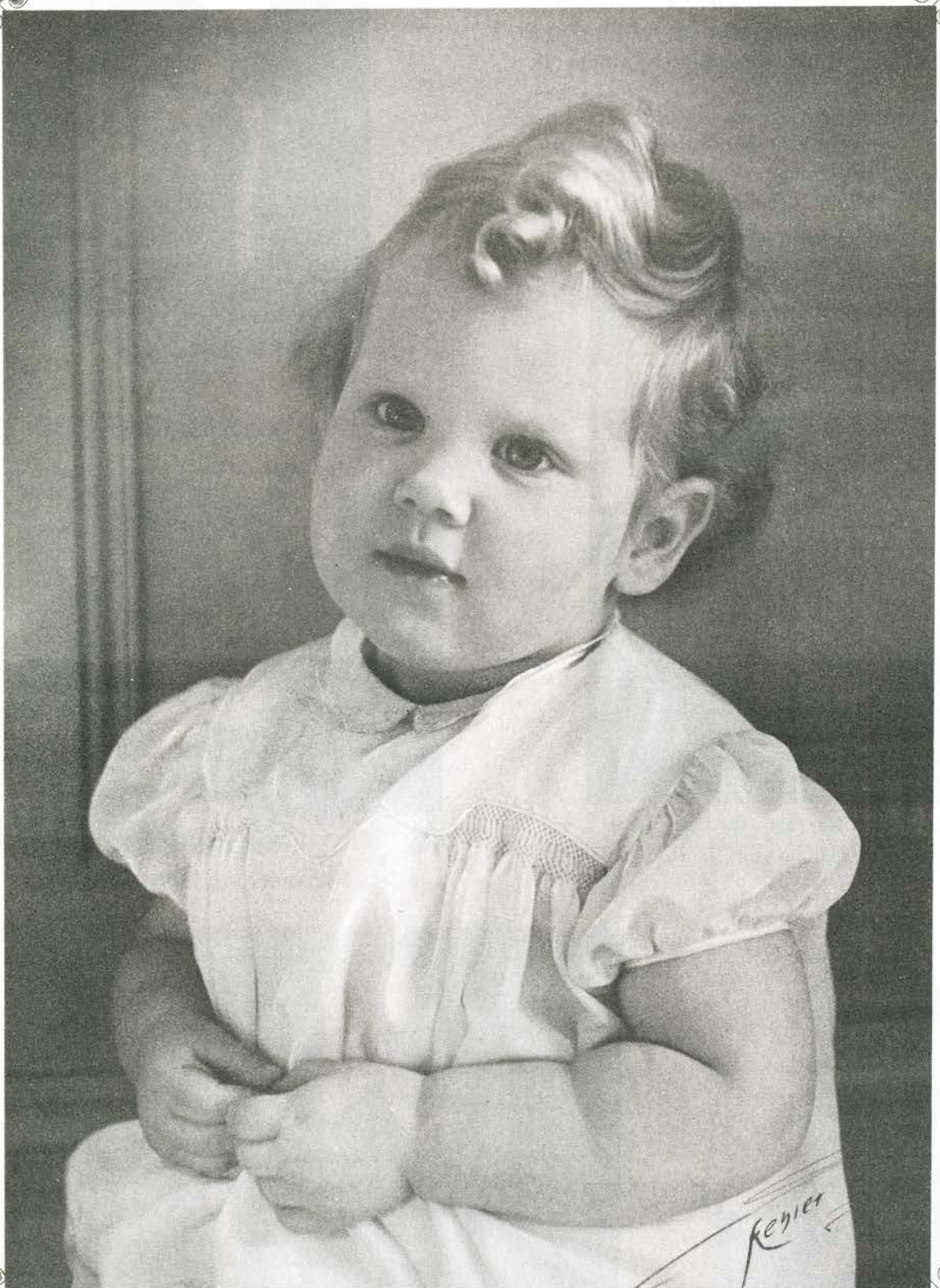

Faders stolthed!

Reimert Kehlet's (1885-1971) portrætatelier var kendt over hele landet. En dygtig forretningsmands ide om portrætfotografering, lanceret som masseproduktion, blev udviklet før, under og efter den anden verdenskrig. Det kulminerede med over 100 atelier i Danmark, fire i Sverige, een i Finland og syv i Afrika!

Besættelsen af Danmark i 1940 øgede den nationale bevidsthed, herunder den folkelige samhørighed, hvilket resulterede i mange pudsigheder. Det danske kongehus havde hidtil væsentligt benyttet sig af de kongeligt privilegerede hoffotografer, med "Peter Elfelt" (Poul Johansen), som den flittigst anvendte.

Men i sommeren 1942 havde hofmarskallet fået aftalt tid til en børne-fotografering hos folkefotografen Reimert Kehlet på Købmagergade 26. Det blev til en større serie billeder af den to-årige prinsesse Margrethe. Det yndige portrætbillede med "prinsesse-krøllen" blev omgående et symbol på den forhåbentlig kommende befrielse fra besættelsesmagten. Fotografierne blev trykt som postkort i alle størrelser, billedark m.m. Størst udbredelse fik billedet i form af puslespil. Takket være mørkelægning og hjemmeaftener vandt det stor popularitet.

En vordende dronning!

Minox 50 år

Bearbejdet af Niels-Ove Rolighed

Det er lykkedes redaktionen at fremskaffe fotografier der illustrerer Minox-kameraets historie.

Vi takker fotohistorikeren Peeter Tooming samt det nyetablerede fotomuseum i Tallin, Estland. Billederne skal betragtes som bilag til Niels-Ove Rolighed's bearbejdede artikel i Objektiv nr. 48. Side 44.

Foto: Tallin fotomuseum.

Optagelse foretaget med den første MINOX i Tallin 1936.

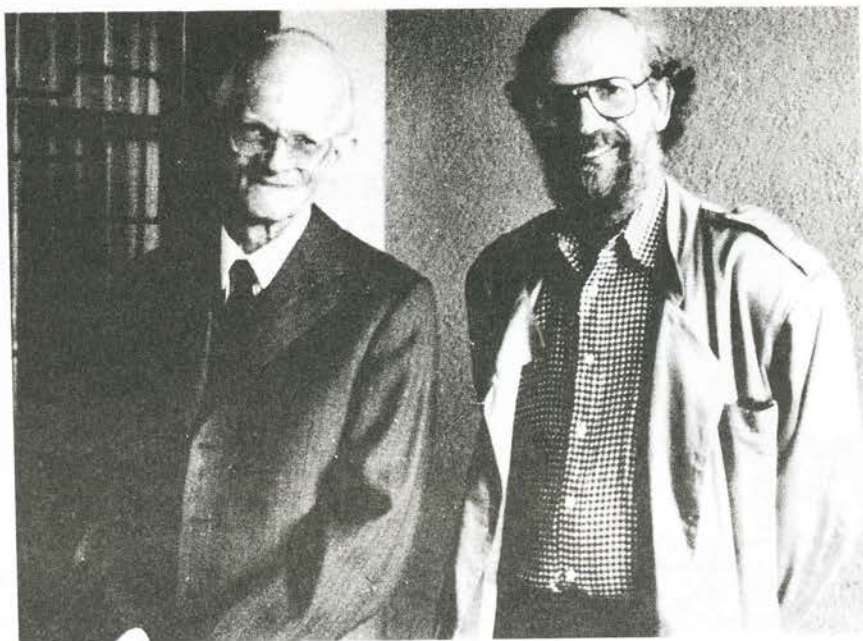
Walter Zapp 1935.

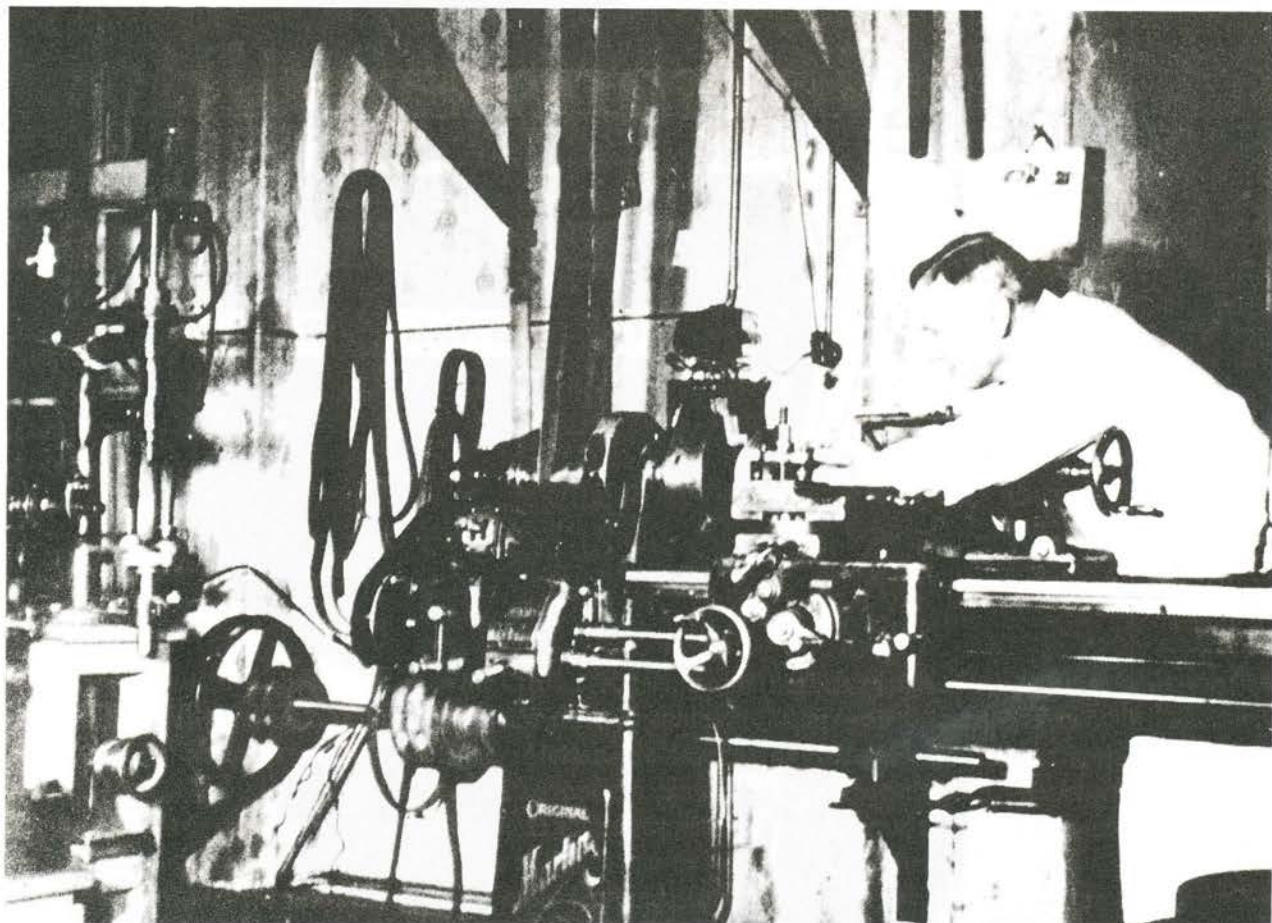
Nieländer og Walter Zapp 1972.

Hans Epner ca. 1940.

Walter Zapp og Michel Auer.

Hans Epner 1939.

WALTER ZAPP
KONSTRUKTOR

CH-9413 OBEREGG
TEL. (071) 91 23 43

Kære Venner i Dansk Fotohistorisk Selskab!

Jeg glæder mig over den udviste interesse for mit ungdomsarbejde.

Her et tilbageblik:

For 68 år siden kom jeg i lære hos kunstfotografen Hr. Lemberg i Reval.

Efter at jeg ved udspørgning af en medhjælper ved navn Nieländer havde opfattet de optiske lovmæssigheder, begreb jeg fra da af de små billedformaters fortrin.

Hvorfor er de endnu ikke blevet udnyttet?

Fordi ingen kunne svare mig på det - blev det MIT problem.

Efter år spurgte Nieländer: "Hvornår opgiver De endelig Deres småbilledideer?"

Jeg sagde: "ALDRIG".

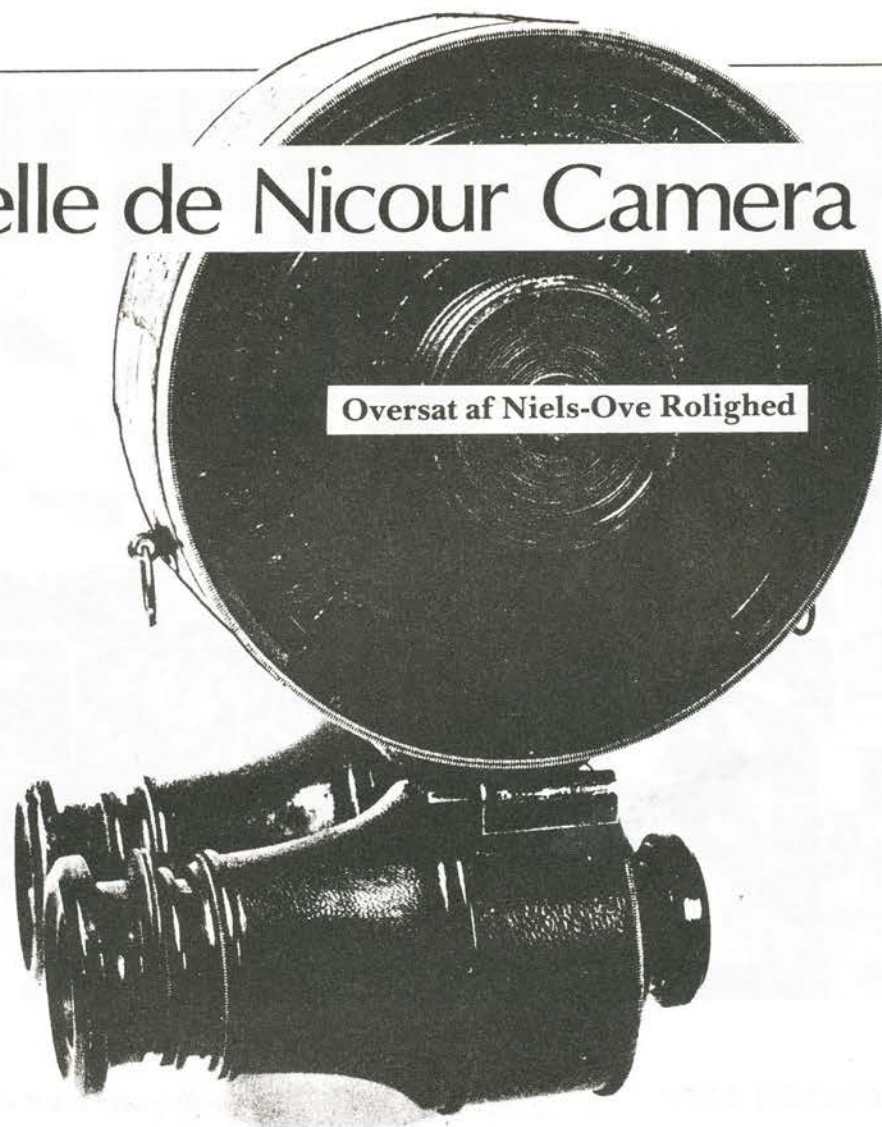
Og derved er det forblevet - indtil i dag!

Oversat brev fra W.Z. Marts 1990.

W. Zapp

The Jumelle de Nicour Camera

Oversat af Niels-Ove Rolighed

Kikkertkamera.

Dette spændende kamera anses oftest for at være et spion- eller detektivkamera, og er i dag et sjældent og kostbart samlerobjekt, da der sandsynligvis kun er blevet fremstillet ganske få eksemplarer.

Jumelle betyder kikkert på fransk, og dette er det første af en lang række kameraer, udformet på denne måde. Nogle af disse er rigtige kikkerteleskoper med en ekstra linse i midten, der bruges til kameraet. At mange fotografer har været tiltrukket af denne konstruktion ses af, at der helt op til vore dage er kommet nye udgaver.

Begrundelsen for at udforme kameraet som en kikkert kan være, at det var tænkt som et detektivkamera. Men på den tid har det været svært at forsyne kameraerne med en præcis søger, og det kan også tænkes, at opfinderen, Octave Nicour, med denne usædvanlige udformning ville give det en fin søger, som dog ikke havde parallakseudligning.

Løste han på denne måde et problem, gav han fotografen et andet i valget af film. Han brugte nemlig tørre kolloidumplader. Disse havde været kendt i ca. 10 år, men var ikke særlig populære p.g.a. deres dårlige kvalitet og ringe lysfølsomhed, hvilket gjorde brug af stativ nødvendig selv under gode lysforhold. Derfor blev Jumelle de Nicour altid leveret med et stativ, der fungerede som stok for den trætte fotograf på hjemvejen.

Men forklaringen på anvendelsen af tørre kolloidumplader skal sikkert søges i ønsket om at have mange eksponeringer til rådighed. Oven på den venstre del af 'kikkerten' sad nemlig i et stort rundt magasin 50 plader, et antal, der også med dagens målestok er ganske imponerende. Og det er ikke muligt at lade et magasin med 50 våde plader, da disse skal tilberedes, eksponeres og fremkaldes inden for 15 minutter, da de ellers krakelerer.

Til gengæld kunne magasinet sættes på og tages af på et hvilket som helst tidspunkt, uden at nogle af optagelserne gik tabt, idet der automatisk blev lukket lystæt både til kameraet og til magasinet, når dette blev fjernet. Det var derfor også muligt at tage enkeltbilleder uden magasinet påmonteret - og så var det nok nemmere at overbevise folk om at det var en kikkert.

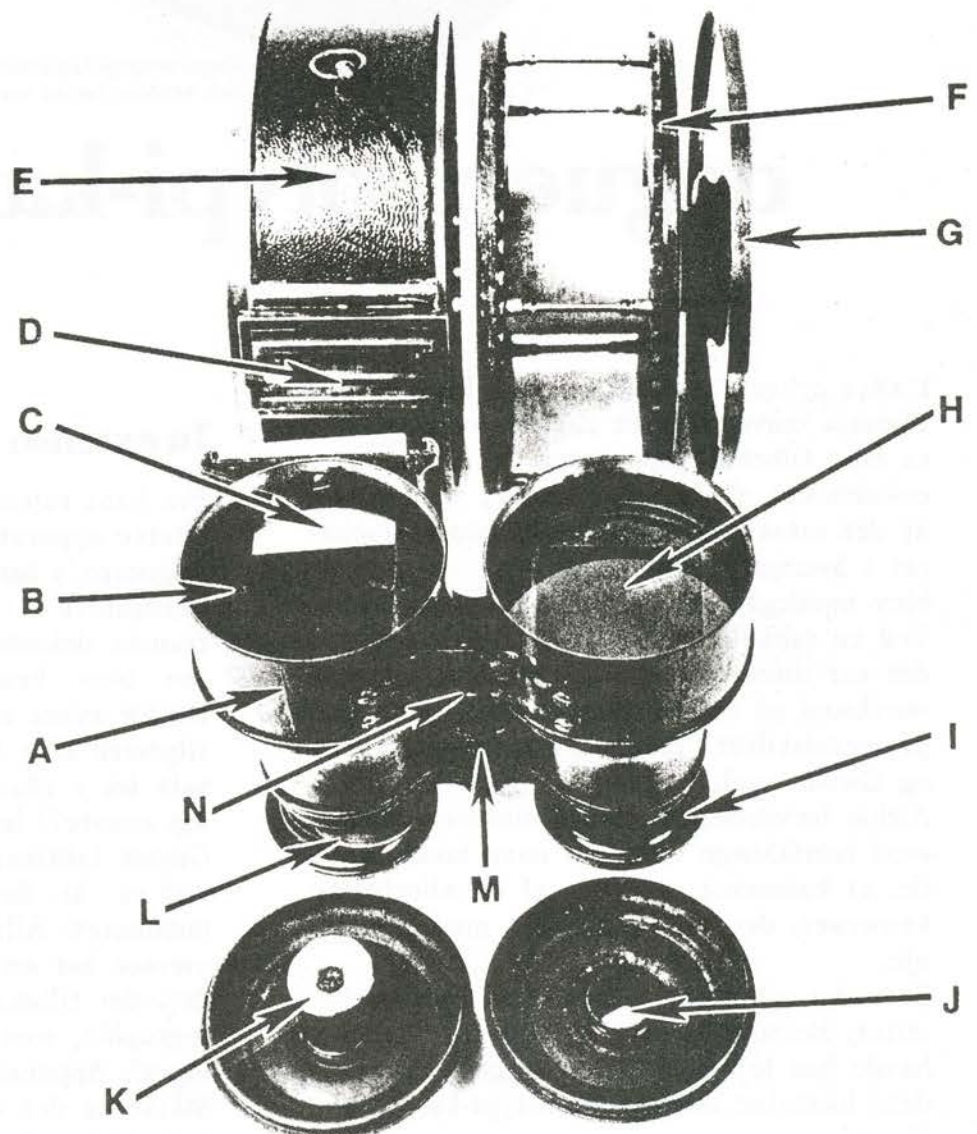
Objektivet var en Petzval-type, lysstyrke 6,5. Lukkeren var en rotationslukker anbragt mellem linseelementerne. Blænden bestod af en skive med 2 åbninger, en såkaldt waterhouse-blænde.

Den højre del af kameraet (bem. at det vender 'omvendt', sammenlignet med en kikkert) fungerede som søger med matskive, søgerokular og søgerobjektiv. Afstanden indstilledes med et hjul midt mellem de 2 linser på samme måde som på en kikkert.

Octave Nicour fik patent på kameraet i Frankrig d. 10. sept. 1866 (Pat.nr. 72873) og det kom på markedet i sommeren 1867, produceret af Geymet & Alker, Paris. I maj 1867 forsøgte Henry Cook at få det patenteret i England, men fik kun en midlertidig beskyttelse. Det blev også patenteret i USA d. 19. nov. 1867 (Pat.nr. 71205), men er vist aldrig blevet importeret. Måske af en enkelt samler eller to?

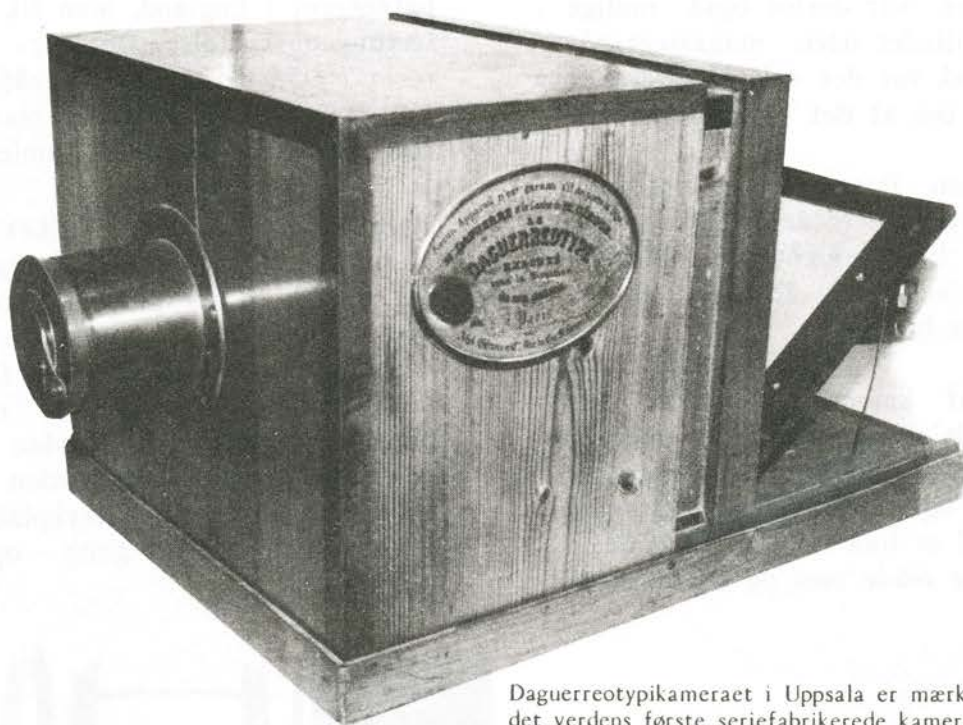
Hver gang man havde 'kikket', dvs. taget et billede, vendte man kameraet på hovedet for at skifte pladen. Denne faldt så ned i magasinet, og ved at dreje på en knap førtes den næste plade frem, så den faldt på plads i kameraet, når det igen blev vendt rigtigt. Men inden et nyt billede kunne tages, måtte pladen fastholdes i fokus ved hjælp af en trykplade, der skulle skrues på plads hver gang - og løsnes igen ved pladeskift.

- A: Jumelle.
- B: Pladeholder.
- C: Kollodiumplade.
- D: Lyssluse.
- E: Magasin-hus.
- F: 50 pladers magasin.
- G: Låsering.
- H: Matskive.
- I: Søgerobjektiv.
- J: Søgerokular.
- K: Trykplade.
- L: Objektiv med lukker.
- M: Fokuseringshjul.
- N: Stativgevind.

Sveriges første

A. E. Sandstrøm

Daguerreotypikameraet i Uppsala er mærket UN. Måske er det verdens første seriefabrikerede kamera.

daguerreotypi-kamera?

I 1842 erhvervede Det Fysiske Institut ved Uppsala universitet et daguerreotypi-kamera med tilbehør. Apparatet er beskrevet i enkeltheder af A.E. Sandstrøm, som mener, at det måske er det første fotografiapparat i Sverige, hvilken antagelse dog straks blev imødegået af H. Backstrøm.

Ved en udstilling i 1961 gjorde T. Althin, der var direktør for Teknisk Museum, opmærksom på et nummer skrevet med blæk på metalskiltet med daguerres navnetræk og Giroux segl.

Althin hævdede, at dette nummer sammen med fabrikanten Giroux's navn kunne antyde, at kameraet var et af de allerførste kameraer, der var fremstillet med salg for øje.

Samtidig arbejdede lektor ved Fysiske Institut, Bertil Grennberg i Paris. Dermed havde han lejlighed til omhyggeligt at studere historien om daguerreotypi-kameraet i Uppsala.

In extenso

Fra hans rapport citeres in extenso: "Dette apparat er en interessant historie. Daguerre's første sending gik til firmaet Petitpierre i Berlin. Stadigt eksisterende franske dokumenter afslører, at forsendelsen blev beskadiget under transporten. Derfor synes alt at tyde på, at skønt Petitpierre ikke har leveret kameraet i Uppsala før i 1842, så hører det til den første (og eneste?) leverance.

Giroux fabrikerede ikke kameraer i mere end et år. Bemærk etiketten med blæknummeret. Alle kendte daguerreotypi-kameraer har en sådan (med undtagelse af det, der tilhører Societe Francaise de Photographie, som tilsyneladende har ligget på lager). Apparatet i Uppsala er mærket UN. Måske er det verdens første masseproducerede kamera".

Jacob Berzelius fotograf-
ferad av J. W. Berg-
ström. Bilden förvärva-
des för några år sedan
från Schweiz av Kungliga
Vetenskapsakademien.

De første daguerreotypier

Fru Charlotta Bergström,
f. Ronjon. (omkr. 1845),
bilden tillhör fru Margareta
Lindholm, Djursholm.

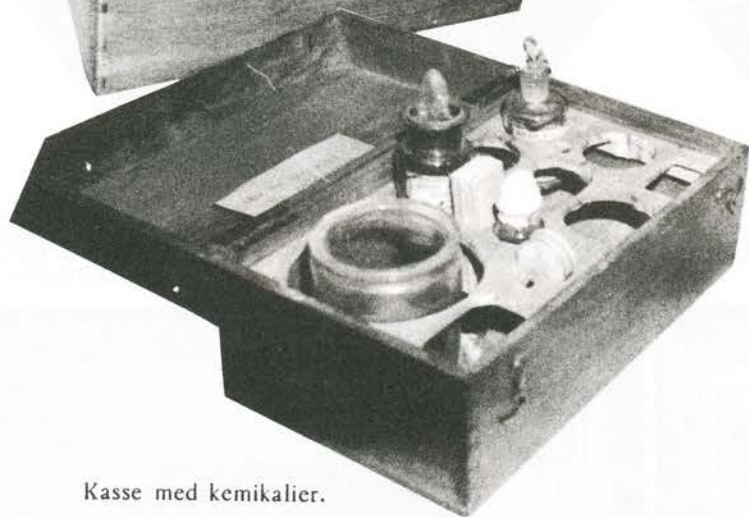
Charlotte Bergström

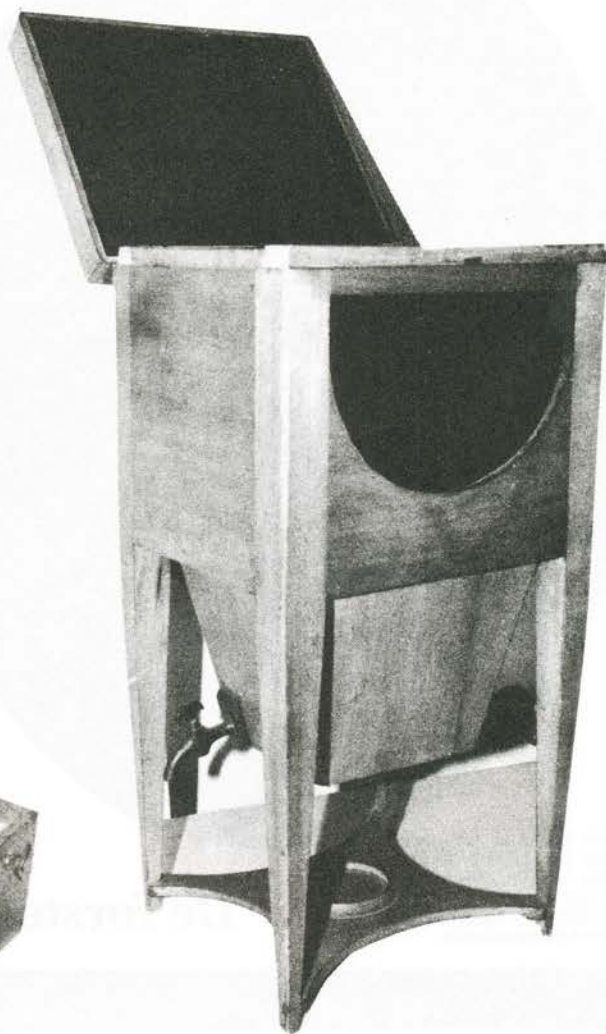
J. W. Bergström

"Boite a rainures" - opbevaringsbox til forsølvede kobberplader.

Kasse med kemikalier.

"Boite a mercure" - fremkalderbox.

Naturligvis baserede Grennberg ikke sine konklusioner alene på skilt og dokumenter, som han opsporede i Paris, men også på sammenlignende opmålinger af kameraet. Hans sammenligninger omfattede også linser, der er achromatiske og indsat i en messingcylinder med primitiv lukker. Følgende er indgraveret rundt om åbningen: "La Daguerreotype par Alph. Giroux a Paris".

Daguerreotypiprocessen kræver adskilligt tilbehør. Et komplet udstyr indbefatter "Boite a rainures", dvs. en æske til opbevaring af de forsølvede kobberplader, såvel før som efter processen. "Boite a iode", en kasse i hvilken pladerne blev gjort lysfølsomme ved joddampe. "Boite a mercure", en kasse i hvilken pladerne efter eksponeringen i kameraet blev udsat

for kviksølvdampe, før overflødig sølvjodid blev fjernet i fixerbadet. Opbevaringskasse til materialer mangler.

De to andre tilbehørsdele ses ved siden af kassen.

I beskrivelsen offentliggjort i 1839 anføres "Boite a iode", som manglende. Den dukkede op i 1945 efter at have været benyttet til andre formål. Den høje kasse i midten er "Boite a mercure". Den lille genstand forrest er en kviksølv tragt.

En tak til vort svenske medlem Sven-Olov Sundin fra museet i Osby, som har tilvebragt billederne, samt Flemming Anholm for oversættelse af et afsnit fra engelsk. Iøvrigt henvises til Objektiv nr. 29. Side 45-49. Daguerreotypi-kameraets historie.

KØBENHAVN før og nu - og aldrig

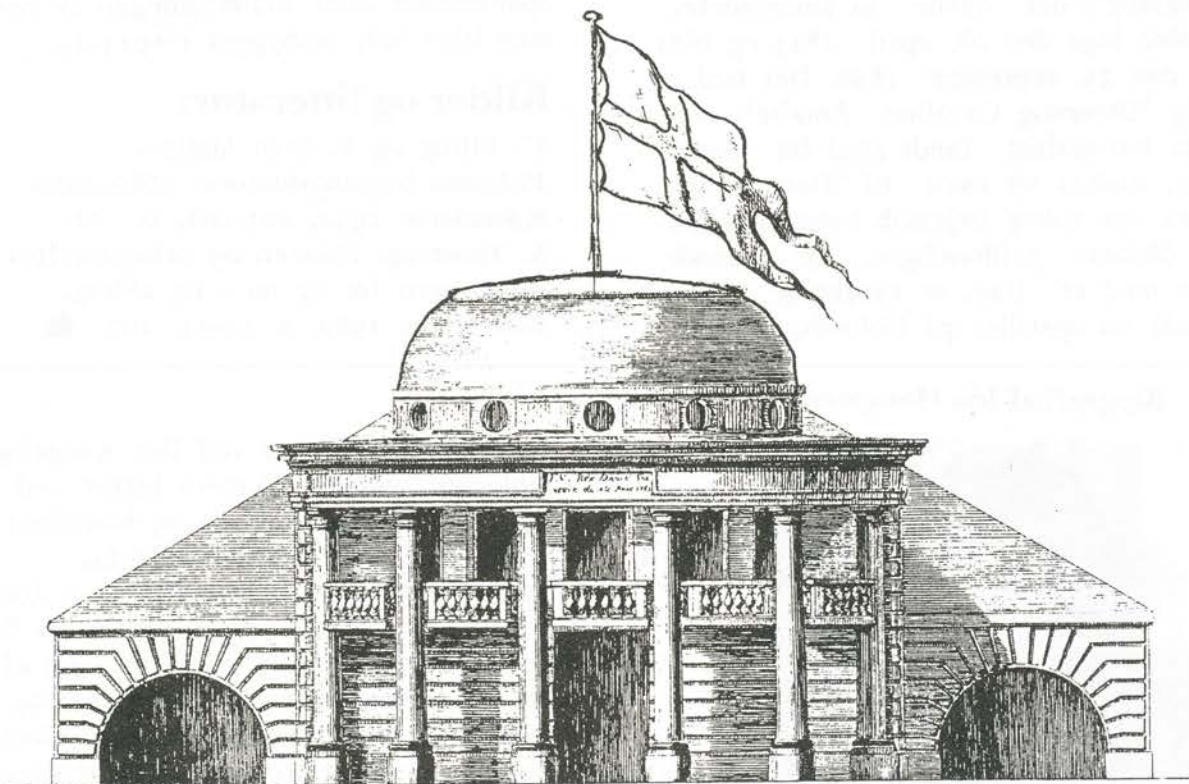
Holmen og orlogsværftet er beskrevet meget grundigt i 8. bind af det store billedværk om vor by.

Sven Thostrup fortæller om det, for de fleste aldeles ukendte område i yderkanten af hovedstaden. Det er endnu flådens hovedstation med orlogsværftet som midtpunkt. Området er skabt ved opfyldninger foretaget igennem århundreder. Det begyndte i 1685 og afsluttedes omkring 1880.

Det foreliggende bind fremtræder som en kortfattet "Holmens historie", og dens udgivelse ligger meget tæt på 300-års dagen for Christian 5.s godkendelse 8. april 1690 af forslaget til opfyldning af Nye Holm, samt på den politiske beslutning i marts 1989 om delvis rømning af stedet.

Mange historiske og spændende billeder pryder bogen og den historiske tekst må formodes at være faglig forsvarlig.

De to fotohistoriske indslag omkring Holmen er IKKE hentet fra bogen, men er ment som et supplement til historien omkring København før og nu- og aldrig!

Tegning af professor N.H. Jardins nyklassicistiske søjlepavillon som opførtes i 1766. Den blev nedrevet i 1875. Det Kgl. Bibliotek.

Danmarks hidtil største billedværk

Et daguerreotypi af Holmen

Ida Haugsted

Det spejlvendte daguerreotypi, optaget af en ukendt fotograf, viser orlogsskibet "Dannebrog" på den nordligste bedding, nr.1, på Holmens orlogsværft med agterenden forrest.

Topografiske daguerreotypier er sjældne her i landet, og motivet er enestående blandt kendte daguerreotypier.

Billedet er taget fra den "tange", der rager ud i havnebassinet, og som adskiller beddingen foran Philip de Langes Spantehus (1763) og mastekran (1748-51) på Nyholm fra bedding nr.2, hvor orlogsskibet "Tordenskjold" blev bygget 1847-52. Begge skibe under opførelse ses på en akvarel fra omkring 1848 malet af kaptajn E.W. Normann (Thostrup s. 107).

"Dannebrog", der havde 54 kanonporte, fik kølen lagt den 28. april 1843 og blev søsat den 25. september 1850. Det hed egentlig "Dronning Caroline Amalie", men fik, da tronskiftet fandt sted før søsætningen, ændret sit navn til "Dannebrog", og blev det sidste linjeskib bygget på Nyholm. Skibets gallionsfigur, en stående kvinde med et flag, er vanskelig at se, den står nu opstillet på Holmen.

Bag skibet ses søsætningspavillionen, og man aner spirkronen på Hovedvagten (1744-45) tegnet af Philip de Lange. I 1766 opførtes den kongelige søsætningspavillon efter chefen for det kgl. bygningsvæsen Nicolas-Henri Jardins (1720-1799) tegning. Denne bygnings facade, der ses tydeligt på daguerreotypiet, var opført i bornholmsk sandsten som en tværoval indbygget i Spantehusets sydgavl. Herfra kunne hoffet overvære de store skibes søsætninger.

Pavillonen, der blev revet ned i 1875, er det eneste eksempel på nyklassicistisk søjlestil på Holmen, men minder meget om Jardins netop opførte voliere i haven til Moltkes palæ på Amalienborg.

Spantehuset eller Planbygningen er bevaret, men blev helt ombygget i 1913-14.

Kilder og litteratur:

C. Elling og V. Sten Møller:
Holmens bygningshistorie 1680-1930.
København 1932, 105-108, tv. XI.
S. Thostrup: Holmen og orlogsværftet i
København før og nu - og aldrig.
København 1989, s. 53-54, 107. ●

Biografi af Ida Haugsted

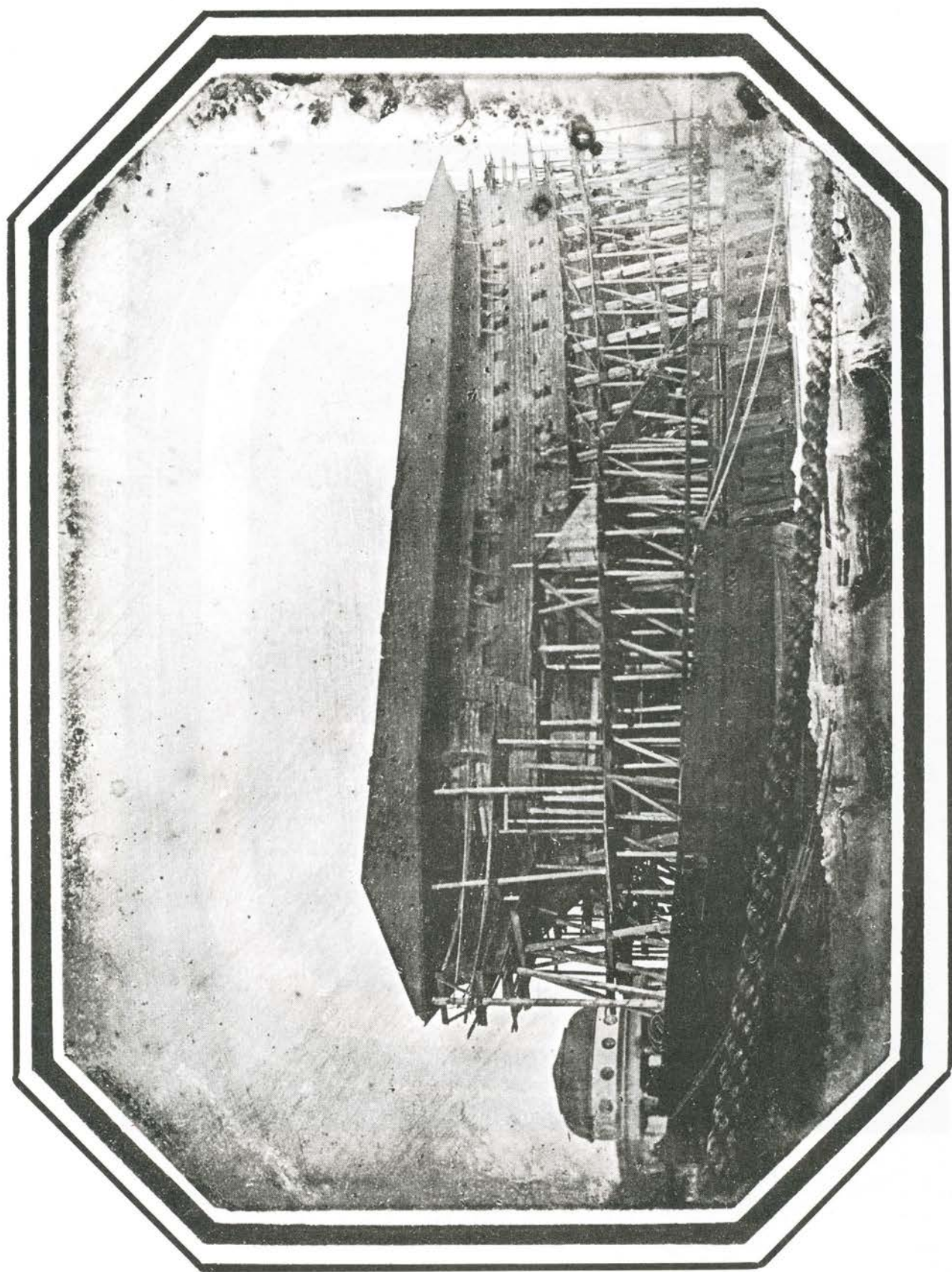

Ida Haugsted, f. 1940. Mag.art. i klassisk arkæologi fra Københavns universitet 1968.

Foto: Fl. Berendt

Forskningsbibliotekar ved Det Kongelige Bibliotek 1969-75. Ekstern lektor ved Kbh. Universitet 1975-82 og konsulent ved AOF i Hovedstaden 1982-84. Har de sidste par år arbejdet som forskningsstipendiat ved Kunstakademiets Bibliotek. Arbejdet med arkivforskning af de første danske daguerreotypister og indgået et nært samarbejde med Flemming Berendt omkring fotohistoriske studier. Ida Haugsted har skrevet "Lysets spor", Objektiv (Nr. 45/1989), samt artikler i: Fotogeschichte (31/1989). History of Photography (1989). Tidens Tand.

"Paris et le dagerreotype", Musee Carnavalet, som vil udkomme i slutningen af 1989.

Det flotte topografiske daguerreotypi af lineskibet
Dannebrog.
Ca. 1848. Fotograf ukendt. Københavns Bymuseum.

Historien om et ambrotypi

Claus Eigtved-Neble

Et smukt ung par, kønne og med ungdommens sødme
blussende på kind.

- et glimt af marinehistorien

Et særligt flot ambrotypi påkaldte min opmærksomhed ved et møde i Dansk Fotohistorisk Selskab. Billedet var til salg- og jeg købte det.

Ambrotypiet forestillede "et smukt ungt par, kønne og med ungdommens sødme blussende på kind", som en romantisk digter fra det forrige århundrede ville have beskrevet det.

Formentlig er der tale om et forlovelsesbillede optaget ca. 1855 - hermed et tidligt dansk ambrotypi, fra en periode hvor nationalismen var på sit højeste, tiden mellem treårskrigen og krigen i 1864.

Ambrotypiet er med sort kartonkant, hvælvet guldkant- og sortmalet glas med guldstafering. Passepartout 130 mm x 150 mm, billedet måler 70 mm x 90 mm.

Det er håndkoloreret, ansigterne er svagt hudfarvet, smykker og knapper i guld. Kvindens kjole er tidstypisk for perioden 1850-60. Stukket hvid krave, damaskvævet sribet sort silkestof. Overdelen er lukket fortil med små knapper. Der er vide ærmer, som samles med et bånd på overarmen, samt vide underærmer der samles ved håndledet. Nederdelen er meget vid krinoline med striber på tværs, og såkaldt hvepsetalje. Overkroppen er snøret fra taljen op over barmen.

Hendes frisure er delt ved midterskilning og slangekrøller. Guldørehæng- og kamebrosche med guldfatning.

Mandens dragt er uniform. Dobbelttraded officersuniform, åbenstående kjolefrakke med smalle guldsnore på skuldrene, lukket, hvid vest med guldknapper, hvid skjorte med høj krave, og sort kunstnersløjfe. Halvlangt hår med bakkenbarter der går ned over skjortekraven. En tidstypisk uniform for yngre officerer.

Bagsiden har ingen informationer om fotograf eller de fotograferede, men det skulle vise sig at ambrotypiet havde en langt større kulturhistorisk værdi end selve motivet.

Ved gransning i Th.A. Topsøe-Jensens personalhistoriske bog: "Det danske søofficerskorps 1801-1919", fandt jeg et billede samt en levnedbeskrivelse af den unge officer, samt oplysninger om baggrunden for

hans tragiske død den 1. maj 1861, som følge af en kanonsprængning under en skydeøvelse på amager, fra den korte nekrolog følgende:

"Charles Ivan Theobald Carlsen, char. Capitainlieutnant, Underdirecteur ved Artilleriet, Undertøjmester, afgik ved døden den 1ste Mai som Følge af de Saar, han modtog ved Sprængning af en Witworthsk kanon under en Prøveskydning paa Amager den 18de April.

Carlsen var født d. 1ste Mai 1831 og blev netop 30 Aar gammel; han udnævntes til Lieutnant i Marinen d. 3die August 1851 efter en hæderlig Carriere paa Akademiet, og da han skjønt ikke begavet af Naturen med ualmindelige Evner, dog følte en stor Lyst til Videnskab, tog han meget snart fat paa Studiet, og underkastede sig Adgangsprøven ved Højskolen".

Fra nekrologen samt en yderligere beskrivelse i Topsøe-Jensens bog får man et levende indtryk af denne lovende officers karriere og tragiske endeligt under en skydeøvelse. I en indberetning til chefen for orlogsværftet den 19. april 1861 kan vi bl.a. læse følgende: "Det er mig imidlertid en Trøst, at kunne meddele, at Capitainlieutenant Carlsen efter Operationen synes idag at befinde sig saaledes, at der tør næres haab om, at Ulykken med Guds Hjælp vil begrænse sig til Tabet af den højre Arm".

Tølmesterens beskrivelse gik dog ikke i opfyldelse, idet kaptajnløjtnant Carlsen den 1. maj, på sin 30 års fødselsdag, døde af sine sår. På hans gravsten kom der til at stå: "Han faldt som offer for sit kalds Pligter".

Det danske søartilleri var i rivende udvikling i 1860'erne, og man stillede store forhåbninger til de nye Whitworthske bagladekanoner som var genstand for prøveskydninger, en af disse blev en "hovsa" afprøvning.

Når man ser på det smukke ambrotypi har det fået en ny og overraskende dimension, som gør det fascinerende at samle på gamle billeder, og ikke mindst finde historien bag disse!

KØBENHAVNS BYMUSEUM

Alle kender Blågårdsgade

Blågårds Plads blev anlagt i 1898, som et åndehul midt i det tætbebyggede arbejderkvarter.
En børnehjælpsdag omkring 1920 med borde, tombola, optræden og underholdning. Foto: Holger Damgaard.

Luise Skak-Nielsen:
Alle kender Blågårdsgade.
248 sider. Karton. Kr. 240.00.
ISBN 87-412-3259-3.

Undertitlen "En kulturhistorisk undersøgelse af bybillede og byrum 1850-1990", placerer denne flotte bog på 248 sider, som en bred kulturhistorisk skildring af Blågårdsgades udvikling og miljømæssige ændringer.

"Storhedstiden" - det brogede og folkelige arbejderkvarter, som fulgte efter landliggeridyllen, står printet i vor bevidsthed som indbegrebet af NØRREBRO.

Med saglig ekspertise beskrives fortiden før år 1900, hvorefter læseren støt og sagligt får en skildring af bydelens forvandling fra "grønt område" til utallige for- og baghuslejligheder, som blev industriarbejderens bolig.

Mindre industrier blev også en del af Blågårdsgade. I 1874 flyttede Carl Allers Etablisement ind i nr. 32. Her begyndte man udgivelsen af Nordisk Mønstertidende, som blev en dundrende succes. Det var hjemmesyningens tid.

Efterhånden overtog man hele bygningen, og i 1877 så det første nummer af Illustreret Familiejournal dagens lys. Dette blad blev en endnu større succes. Billedet på side 28 og 32 af Allers Etablisement hidrører fra et containerfund gjort af et medlem af vort selskab. Disse sjældne billeder vil blive vist i Objektiv når de er færdigbearbejdet.

Vidunderlige fotografier af de klondyke-agtige miljøer er fint reproduceret og giver bogen nærhed og charme - et udemærket supplement til beskrivelserne af "gadens kulturhistorie". Bogen kan anbefales som et stykke københavns byhistorie, et dokumentationsprojekt, iværksat af Københavns Bymuseum i 1984, og ledet af etnologen, museumsinspektør Luise Skak-Nielsen.

Det nutidige billedmateriale er for den væsentligste del optaget af fotografen Julie Rønnow.

Særudstillingen på Bymuseet vises fra 10. november 1989, og 6 måneder frem.

Det Kgl. Bibliotek fejrer Peter Elfelt!

Denne optagelse fra Skævinge indbragte en præmie fra Dansk Fotografisk Forening i 1893.

Kongelig hoffotograf Peter Elfelt.
... en billedkavalkade.

88 sider. 148 billeder. 19x21 cm. Kr. 218.00
ISBN 87-7023-548-1. Engelsk resumé af indledningen.

Det Kongelige Bibliotek åbnede den 24. oktober en udstilling i anledning af fotografiets 150 års fødselsdag. Udstillingen viste foruden et historisk tilbageblik en samling private effekter udlånt af en slægtning til Peter Elfelt.

Biblioteket har i samme anledning- og med økonomisk støtte fra professor, dr. phil. Carl S. Ross's mindelegat udgivet en bog med titlen: Kongelig hoffotograf Peter Elfelt. Undertitel: .... en billedkavalkade. Det indledende afsnit fortæller os om P.E.'s eventyrlige karriere, samt noget om hans efterladte billedsamling's skæbne. De næste 88 sider er spækket med 148 billeder. Udvalget er meget broget, nogle set før, men i det store hele giver det et alsidigt billede af Peter Elfelt's mangeårige virke som portræt, gruppe- og ikke mindst reportagefotograf.

Mange skønne og historiske billeder burde omtales, men for ikke at berøve køberne af bogen (bør stå på enhver fotohistorikers boghylde) deres egen oplevelse har jeg blot udvalgt to helfigursbilleder, som viser Peter Elfelt's præcise talent for en øjebliksskildring.

Billede nr. 84. Varietesangerinden Dagmar Hansen (1871-1959) fotograferet i 1901. Københavns flotteste dame, ditto hat og ben, foreviget i en positur, hvor alt er overladt til fantasien, skjult for nyfigne blikke og beskyttet mod forargelsens skrig. Det andet fotografi jeg har valgt at omtale er nr. 53, billedet af den københavnske original Vilhelm Anton Scheibelein (1839-1911).

Billedet har Elfelt optaget allerede i 1897. Fotografen var 31 år gammel og hans "offer" 58. Dette unike billede er næppe blevet optaget på bestilling af den sky og indesluttede Anton Scheibelein, men er et eksempel på Peter L. Petersen's (Elfelt fra 1901) interesse for en af de mange male-riske københavnske eksistenser, som det er lykkedes at få til at posere i hans atelier på Købmagergade.

Flot billedbog om Peter Elfelt

Dagmar Hansen i sit overvældende skrud fotograferet af Peter Elfelt i 1901.

Dagmar Hansen

Med vemod i øjet!

Wilhelm Anton Scheibelein!

Foto: Det Kgl. Bibliotek

P. S. Krøyers fotografier

DEN HIRSCHSPRUNGSKE SAMLING

STOCKHOLMSGADE 20

Udstillingsperioden er fra 23. februar til 13. maj 1990.

Vi kender "SKAGENSMALERNE" - vi har alle hørt om de svimlende beløb man må betale for at erhverve sig malerier af disse kunstnere - som tiden, moden og ikke mindst pengerigeligheden i visse kredse har gjort til "investeringsrigtige" objekter. Dette vil vi absolut ikke vil beskæftige os med her, ej heller den kunstneriske oplevelse af disse meget smukke malerier - og dog.

Som bekendt var der adskillige danske malere som brugte fotografiet som forlæg for deres malerier. Tilbage i december 1986 kunne vi i Objektiv med stolthed præsentere et indklæbet farvebillede optaget af kunstmaleren Sigvard Hansen, som i sommeren 1907 besøgte Fanø - fotograferede sit motiv, og malede billedet hjemme i sit atelier.

Denne gang drejer det sig om den berømte skagensmaler P.S. Krøyer. En større samling privat fotoalbums er udlånt af Krøyer's slægtninge, og præsenteres nu på smukkeste vis i Den Hirschsprungske Samling.

Krøyers kamera og optagelser.
Elisabeth Fabritius.

I sommeren 1885 købte Krøyer sit første fotografiapparat. - "En meget nyttig Ting til at optage Studier af de Ting, som står for kort til, at man bekvemt kan komme til at tegne dem", skriver han meget præcist til hjemmet den 29. juli. Samtidig beder han om at få sendt penge til Skagen, da han hver dag venter apparatet, som er bestilt i Paris. Hans franske ven, maleren og arkitekten Adrien Jourdeuil, der selv har erfaring med at fotografere, og desuden er god bekendt af en af de bedste fabrikanter, har påtaget sig at skaffe et passende kamera. Krøyer kender åbenbart Jourdeuil fra de tidlige studieår 1877-79 på Leon Bonnats malerskole i Paris.

Marie og P.S. Krøyer med deres hund 1892.

I et brev dateret 10. juni 1885 anbefaler han Krøyer et transportabelt apparat med stativ og objektiv til øjebliksoptagelser. Det vil koste omkring 500 francs og kan eventuelt købes i bytte for et maleri. Man kan få apparater helt ned til 80 Francs, men de er ingen nytte til, skriver han. Selv har Jourdeuil et pladekamera i formatet 18x24, som han især bruger til af-fotografering af malerier, men han anbefaler Krøyer 13x18, da det er lettere at håndtere.

Den 29. juli skriver Jourdeuil glad til Krøyer, at han netop har købt et fotografiapparat, som er helt nyt, bekvemt og let at bære. Ved særlig velvilje har han fået en stor rabat, hvilket betyder, at Krøyer får det for 350-400 Francs. Objektivet er til øjebliksoptagelser, d.v.s. forsynet med en blænde- og lukkemekanisme, en dengang næsten ny opfindelse.

Joudeuil har netop fået monteret en tilsvarende på sine egne objektiver og er meget tilfreds med dem. Alt nødvendigt udstyr medfølger: glasplader, kemikalier og en vejledning i fremkaldelse og de følgende processer. Desuden lup og stativ. Jourdeuil vil sende det hele næste dag med regningen, og han glæder sig til at se resultater, men forbereder samtidig Krøyer på skuffelser i starten.

Den 15. september skriver Krøyer til sin familie: "Jeg har da faaet dette Fotografiapparat, som jeg omtalte. Du blev vel noget forundret da du hørte at jeg skulde have fotografisk Apparat. Men Sagen er den at det er noget som nu de fleste Malere, navnlig i Udlandet, har, og som kan være til meget Nytte til at tage Motiver og Bevægelser, overhovedet Ting, som staar saa kort, eller ses saa sjældent, at det er vanskeligt at faa Tid til at tegne dem.

Endnu har jeg ikke brugt det saa meget i aar. Men naar jeg nu har faaet det store Billede nogenlunde klaret, saa skal jeg til at øve mig. Apparatet med alt Tilbehør, kostede 250 Kroner".

Til sammenligning nævner han at have fået tilbudt 2.000 kroner for maleriet "Italienske markarbejdere", men forlanger selv 3.000.

De her citerede brevvekslinger giver sjældent præcise oplysninger både om teknik

og formål. Som det ses, har Krøyer haft helt klare tanker om anvendelsen. Apparatet er ikke bevaret, og det er heller ikke lykkedes at fastslå, hvilket fabrikat, der er tale om, men beskrivelsen viser, at det er et professionelt kamera af nyeste type beregnet til plader, d.v.s. glasplader, som fotografen selv skulle lægge emulsion på og selv fremkalde. Færdigpræparerede plader kunne imidlertid snart, om ikke allerede, fås i handelen. Derpå fulgte kopiering i positiv. Denne samlede fremgangsmåde gav dog endnu på den tid højst ujævne resultater.

Vibeke Krøyer, malerens datter, har skrevet en del om sin far og flere gange omtalt hans fotografering, desværre kun ganske kort. Endvidere nævnes den af Holger Drachmann i en hyldestkronik, september 1900, skrevet efter et besøg hos Krøyer, som netop da var kommet hjem fra sit første ophold på sindsygehospitalet i Middelfart: "Et herligt Sted det Skagen. Her hviler vor ven Krøyer ud. Han fotograferer og spiller Krocket og spadserer og spiser sin omhyggelige Hustrus gode Mad og ryger sin gode Ven Hirschsprungs gode (lette) Cigarer og - drikker Selters".

Det vides, at Krøyer havde mørkekammer i en lille udbygning på østsiden af sit hus i Skagens plantage. Den havde direkte adgang fra atelieret og fandtes indtil for få år siden.

DE BEVAREDE FOTOGRAFIER OG ALBUMS.

Krøyers fotografier er gennem de sidste par år fremdraget i museer og hos private. Helga Anchers Fond ejer således en række aftryk, Krøyer forærede til familien Ancher, flere med dedikation.

Hos kunstnerens efterkommere fandtes tre albums med fotografier, og denne sikre proveniens blev et vigtigt led i identifikationen af Krøyers egne optagelser. Det største album er i folio, indbundet i skind, med blade af håndgjort papir og låsebeslag af sølv. Under en vignette med en malet firkløver og portrætfotografi af Marie Krøyer findes dedikationen: "Til Søren fra Konen 1900".

Optagelserne er langt overvejende fra perioden 1891 til 1900 med motiver fra livet i familiens to huse på Skagen og portrætter af Marie. Aftrykkene er oprindelig 13x18 cm. De er individuelt kantskåret - sjældnere egentlig beskåret - og indsat i bladene i skråtskærne snit. Desuden nogle få cirkulære aftryk med diameteren 4,6/4,9 cm med motiver fra Stenbjerg 1889. (Her kan der være tale om optagelser foretaget med enten et KODAK eller STIRN-kamera. F.B.).

Udstillingen kan anbefales på det varmeste. Åbningstiderne er daglig 13-16. Lukket mandag og tirsdag, onsdag fra 19-22. I tilknytning til udstillingen er udgivet en

bog med 150 illustrationer. Mag.art. Elisabeth Fabritius skriver om P.S. Krøyers fotografier, hvorfra vi her har gengivet et uddrag.

Museumsinspektør Marianne Saabye skriver om Søren og Marie Krøyers liv. Bogen er tosproget dansk/engelsk og på 200 sider. En gennemarbejdet, velskrevet og smuk bog, som bidrager væsentligt til forståelsen af Krøyers privatliv og kunstneriske talent.

ISBN. 87-981369-4-1. Kan købes på udstillingen. Kr. 145.00.

Telefon. 31 42 03 36.

BILDET LEVER!

Bidrag til norsk fotohistorie

Norsk Fotohistorisk Forening har siden 1980 gitt ut fire årbøker med fotohistoriske artikler. Den femte boken er nå på markedet, med ny tittel; "BILDET LEVER!"

Boken utgis av C. Huitfeldt Forlag i samarbeid med Norsk Fotohistorisk Forening, og inneholder seks artikler med tilhørende billedmateriale. Menneskets forhold til naturen og spesielt mulighetene til å forflytte seg i naturen er poenger i flere av artiklene.

Boken inneholder følgende:

- Portrett av bygdefotografen Johan H. Nerbøvik (1859 - 1924), av Jostein Nerbøvik
- Foto i arkiv med eksempel fra havnevesenets fotosamling, av Kåre Olsen
- Vraket ved Watergate, av Kåre Olsen
- Collection du R. Bonaparte, av Ester Niemi Rystrøm
- Med penn, blyant og kamera. Den finlandske kulturskildreren Samuli Paulaharju, av Venke Olsen
- Forsøk på å skape ein total verklegheitsillusjon Panorama, cosmorama og fotografi i Bergen 1800 - 1870, av Roger Erlandsen.

Boken er utgitt med støtte av Norske Fagfotografers Fond, Norsk Fotografisk Fond og Fotograf Schrøders Stiftelse. Riktig en godbit for foto- og historisk interesserte i jubileumsåret for fotografiet!

Hft. Kr. 136,-

C. HUITFELDT FORLAG A.S.

Til C. Huitfeldt Forlag AS
Postboks 148 Kalbakken
0902 Oslo 9

Abonnementspris DKK 195,- + porto/eksp. kr. 76,-
Løssalgspris: DKK 69,- + porto/eksp. kr. 19,-

Porto og ekspeditionsgebyr undgås ved afhentning af tidsskriftet i Boghandelen Brandts Klædefabrik, Brandts Passage 37 & 43, DK-5000 Odense C.

Nærmere oplysninger om KATALOG på tlf. 66 13 78 16

Bliv abonnet!

KATALOG

Kvartalstidsskrift for fotografi

DANMARKS FOTOMUSEUM

MUSEUMSGADE 28
7400 HERNING

ARRANGEMENTS OVERSICHT 1990

11. APRIL - 31. DECEMBER.

KGL. FOTOGRAFI.

ET UDVALG AF KGL. HOFFOTOGRAF PETER ELFELTS FOTOGRAFIER AF KONGELIGE PERSONER FRA OMKRING ÅRHUNDREDSKIFTET.

NYERE FOTOGRAFIER AF MEDLEMMER AF KONGEFAMILIEN FOTOGRAFERET AF BL.A. POUL JOHANSEN OG RIGMOR MYDTSKOV.

GLIMT FRA DRONNINGENS 50 ÅR.

FOTOGRAFIER UDLÅNT FRA HENDES MAJESTÆT DRONNINGENS HÅNDBIBLIOTEK PÅ AMALIENBORG.

ELFELT KINO NR.1.

DANMARKS ÆLDSTE FILMGENGIVER. GRUPPER KAN AFTALE TID FOR FORESTILLING PÅ TLF 97 22 53 22.

REPERTOIRE: TIDLIGE ELFELT-FILM I ORIGINAL STUMFILM-UDGAVE.

11. APRIL - 10. JUNI.

KARAKTERPORTRÆTTER FOTOGRAFERET AF JENS JUNCKER-JENSEN.

14. JUNI - 12. AUGUST.

LYSET - UNDERSKØNNE NATUROPTAGELSER PÅ CIBACHROME, FOTOGRAFERET AF HARRY OPSTRUP.

24. AUGUST - 28. OKTOBER.

FOTOGRAFI OG MODEL. SUSTE BONNÉN Udstilling med FOTOGRAFIER AF: RIE NISSEN, RIGMOR MYDTSKOV OG SISSE JARNER.

Louisiana

12. maj - 22. juli 90

Glasnost og *perestrojka* har i Sovjet også åbnet for arkiver, som i mange år har været hermetisk tillukkede. Det gælder også fotoarkiverne i APN, det sovjetrussiske pressebureau, hvor der var strenge forbud mod at vise billeder af personer, der var udrenset i Stalintiden, eller af begivenheder, man helst ikke talte højt om. Det gav naturligvis problemer, når gruppebilleder med Lenin og Stalin også omfattede f.eks. Trotskij - nogle gange kunne man retouchere de ikke-merest eksisterende personer væk, selv om det kunne give praktiske problemer. I hvert fald i et tilfælde glemte man at fjerne Trotskij's fødder, som stod tilbage som et par melankolske Magrittestøvler mellem koryfæernes ben.

I APN's fotoarkiver i Moskva gik man da det blev muligt på opdagelse og fandt frem til en utrolig rigdom af fotografier fra den bevægede tid i Ruslands historie, hvor zardømmet blev løbet over ende af revolutionen. Billeder fra borgerkrigen, kirkerne der fik beslaglagt deres ikoner, fordrivelsen af *kulakkerne*, de bedrestillede bønder, fra deres gårde, og sulten og nøden i disse år. Men også optimismen, den næsten euforiske stemning omkring de første traktorer og al den nye teknik. Kunstnerne, hvoraf mange senere forsvandt i glemsel eller blev tiet ihjel, var ivrige brugere af fotografiet - Rodtjenko, Lisitskij - eller de blev fotograferet af deres kammerater - Boris Pasternak, Majakovskij, Jesenin - en utroligt fascinerende verden, som gik til grunde i de senere års undertrykkelse.

Udstillingens omkring 150 fotografier er samlet og udvalgt til Louisiana i samarbejde med lederen af APN pressebureauet i Danmark, Sergej Serebrjakov, og vil senere blive vist på andre museer i Europa.

Pasternak,
Eisenstein,
Olga
Tretiakova,
Lily Brik,
Majakovskij.
Fra 20'erne

Fotografer i Herning i 100 år 1870-1970

Af Doris Frederiksen

Atelier Moderne.
Ca. 1913.

Fotografer i Herning i 100 år.
1870-1970. Herningbogen 1989.
Doris Frederiksen. Historisk forening for
Herning Kommune.
102 sider heftet. 17,5x19 cm.
ISBN 87-7468-241-7.

Det lokalhistoriske arkiv i Herning, hvis samling på ca. 125.000 negativer tilbage fra 1895 danner grundlaget for denne lille fine årbog.

Poul Kristensens grafiske virksomhed i Herning står for det trykmæssige - perfekt og smukt udført!

Bibliotekar Doris Frederiksen har valgt at opbygge bogen kronologisk, så man er i stand til at følge den enkelte fotografs liv og levned fra begyndelsen til enden.

Herning Folkeblad kunne meddele den 20. april 1870, at en hr. fotograf Hedager havde nedsat sig som fotograf i byen. Denne fotografernes og fotografiets debut i Herning er forbundet med en nok så tragisk hændelse:

"I foråret 1868 skulle en datter fra familien Dines Jensen i Fjederholt giftes. Hun og hendes forlovede drog med hestevogn til Silkeborg for dels at købe udstyr til bruden, dels for at hente proviant til festen. På hjemvejen bliver hesten bange for et eller andet på vej ned af Funder bakke; vognen vælter og den unge Inger falder af vognen og kommer i klemme under en tung sæk. Hun bliver derved så hårdt kvæstet, at hun dør efter få timer.

Fotograf P.M. Pedersen fotograferet bag skrivebordet i Bredgade No. 40. Året er 1907. En foretagsom ung mand!

Udfoto- grafering

paa Landet ud-
føres til enhver
Tid meget bedre
og billigere end af
omrejsende Ama-
tør-Fotografer

M. Pedersen,
Atelier
Moderne.

Telefon 126.
2610

Ifølge annoncen fra Herning Folke-
blad juli 1907 rykkede »Atelier Mo-
derne« gerne ud på landet for at foto-
grafere, hvad kunderne måtte ønske.

Fotograf Hedager fra Horsens

er ankommen til Herning for at fotografere saavel i større som mindre Format efter en ny fransk Methode; begrundet paa flere Aars Erfaring i Fotografien kan jeg garantere de ærede Besøgende smukt udførte Portraiter.

Familien beslutter at begrave pigen i hendes fineste tøj, og hun bliver efter at være iklædt dette - som skik var - lagt på strå i laden, hvorefter man sender bud til en ukendt fotograf i Horsens om at komme inden begravelsen for at tage et fotografi af den unge pige med familien i baggrunden. Dette fotografi er stadig i familiens eje og kan takket være sin tragiske baggrund nøje tidsfæstes.

Måske KAN fotografen have heddet Hedager, måske har han set og forhørt sig om mulighederne for en forretning, nu når han alligevel var kørt den lange vej til byen på heden".

Startskudet var givet, og i bogen følger beskrivelse på beskrivelse.

C.V. Jørgensen's atelier i Smedegade beskrives i 1886 på følgende måde:

" et halvtag mod syd, ligger i øst og vest, er 19 1/3 alen lang inddelt i 9 fag ... dækket med tagpap undtagen de 3 midter-

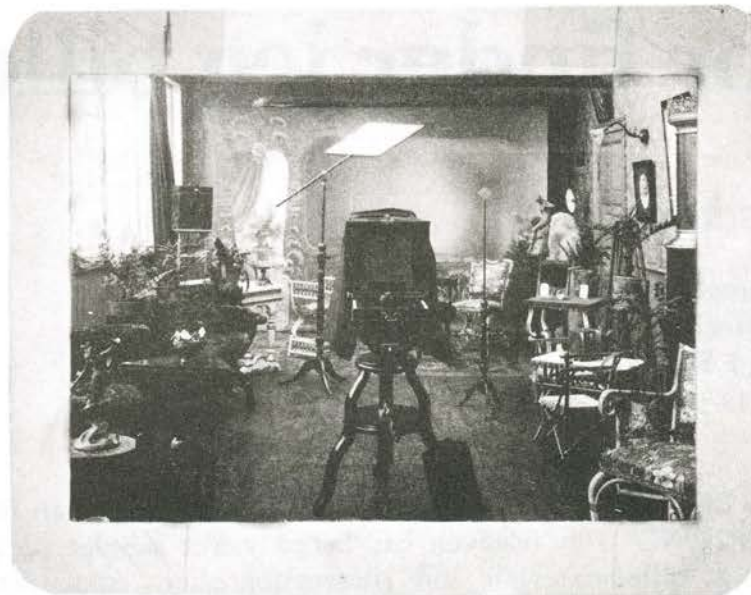
ste fag med glastag. Huset anvendes således; det vestre fag til gang og et kammer, de næste 6 fag til atelier for en fotograf med 6 alen lang glasvindue i nordre side, de 2 østre fag til materialekammer. Denne bygning er nu vurderet til i alt 800 Kr"

Jørgensen var både malermester og fotograf. Efter annoncerens indhold køres de to forretninger hver for sig med Jørgensen såvel bag kameraet som med pensel i hånd.

Denne bog er en guldgrube af dokumentariske oplysninger, præcist og velformuleret gengivet i et levende sprog.

Herningfotografernes arbejdsmetode, indretning af atelier, kasseregnskaber, priser m.m. - alt er repræsenteret i en sand lærebog i de tidlige danske fotografers arbejde.

Fotografer i Kolding indtil 1940

Interiør fra et fotografisk atelier i Kolding omkring 1903. I midten det store atelierkamera, ved siderne møbler, der blev brugt ved de forskellige opstillinger.

På Kartonen står Aalborg, men da det nok var almindeligt at fotografen brugte de gamle kartoner op, kan billedet godt være taget i Kolding omkring 1898.

K. V. MONBERG.

AALBORG.

Inge Ladegaard:

Fotografer i Kolding indtil 1940. Kolding Stadsarkiv. 32 sider, heftet. 19,5x20,5 cm. Kr. 30.00.

ISBN 87-88966-07-0.

Den tidligere leder af lokalhistorisk arkiv i Kolding, Inge Ladegaard, fortæller at hun, inspireret af Bjørn Ochsner, gik i gang med at bearbejde det indsamlede materiale om Koldings fotografer igennem tiderne.

Resultatet er blevet et lille, men ganske fint skrift. Koldings første fastboende fotograf hed Dines Christian Jochum Pontopidan Aagaard. Den 9. oktober 1857 kunne koldingenserne læse følgende i deres avis: "at jeg i min Gaard paa Rendebanen har oprettet et fast Atelier, hvor dagligt aftages Portraiter, bekendtgøres herved for Byens og Omegnens Beboere. P. Aagaard". Det lille hefte er fyldt med fine billeder og fyldig tekst. Stor grundighed og megen tid er blevet brugt for at samle de mange brikker til et resultat, som er meget læseværdigt.

Vi får bl.a. at vide, at den kendte visitkortfotograf Rudolf Striegler var i byen den 16. juli 1853 for at "aftage" daguerreotypi-portrætter. Gad vide om nogle af disse har overlevet?

Bogen er smukt trykt og kan anbefales.

Billedsøgning

Hvor finder jeg billedet?

BILLEDSØGNING.

HVOR FINDER JEG BILLEDET?

Hans Berggreen:

2. reviderede og forøgede udgave.

Bibliotekcentralens forlag. 1990.

Tempovej 7-II. 2750 Ballerup.

42 97 40 00. Kr. 143.50.

ISBN 87-552-1721-4.

Hans Berggreen fra Det Kgl. Biblioteks Kort- og Billedafdeling har fået genudgivet den lille bog "BILLEDSØGNING" - 1. udgaven har længe været udsolgt på grund af sin store nytteværdi. Brugere af billedmateriale som illustration eller dokumentation vil have stor hjælp af denne registrering. Fyldesgørende oplysninger om de enkelte samlingers indhold og omfang. Institutionerne er opstillet alfabetisk efter deres officielle navn og desuden forsynet med et løbenummer, hvortil der henvises fra emne- og navneregistret. Der medtages navn, adresse og telefonnummer samt oplysninger om oprindelse, formål og indhold; desuden er medtaget litteraturhenvisninger, der omfatter trykte såvel som utrykte kataloger, pjecer o.lign. med relation til samlingen. Forfatterne til de pågældende materialer er i registret markeret med en stjerne efter navnet o.s.v.

Alt i alt en overskuelig let læselig og uundværlig bog for de billedsøgende.

Alderdomshjemmet på Tinghusvej, Fredensborg.
Ca. 1909. Fredensborg-Humlebæk arkiv.

Franske postkort 1925-1935

Erik Nørgaard:
Franske postkort 1925-35.
Den erotiske kulturhistorie.
Bind 1. 63 sider karton.
ISBN 87-7720-128-0. Kr. 98.00.

Erik Nørgaard's erotiske (læs kulturhistoriske) kilde synes udtømmelig. Første og andet bind af en ny serie om den erotiske kulturhistorie har set dagens lys.

"Historien om menneskenes tilværelse, værdierne, betingelserne og forudsætningerne - er tæt vævet sammen med vores erotiske liv, individuelle glæder, sorger og katastrofer, landeplager, straf og ydmygelse, politiske omvæltninger, landsforvisninger, ændringer i historiens gang.

Et uoverskueligt netværk, hvor det aldrig vil blive beskåret noget menneske at udrede trådene i samspillet og konsekvenserne mellem vore lyster, drømme og udviklingens uforudsigelighed. Der er ingen farbar vej til at adskille følelser fra begivenheder.

Derfor er en erotisk kulturhistorie en absurditet!"

Ordene er Erik Nørgaard's - og alligevel vover han forsøget!

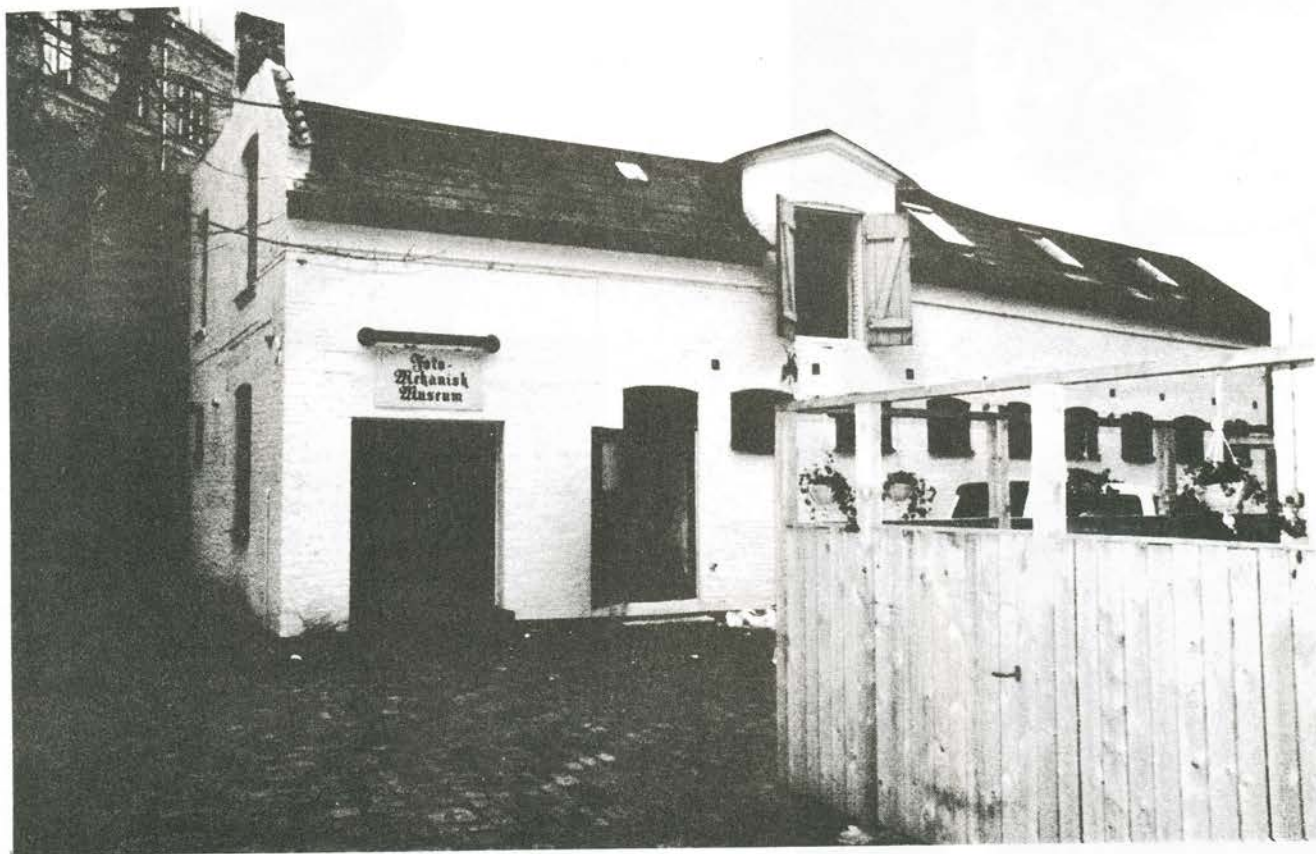
Bind 1 beskæftiger sig med franske postkort 1925-35. De 63 sider er et flimrende udvalg af mange tusinder i genren. Med øje for den præcise parrings effekt gives et ganske godt billede af de fotografiske højdepunkter. Er man samler på området, gives der mange relevante oplysninger om fotografer og forlag.

Bind 2 behandler snørelivets historie 1880-1920. Dette tema har Erik Nørgaard behandlet engang tilbage i 1960'erne, men denne gang får vi en meget udførlig beskrivelse af dette torturinstrument's forsøg på at forvrænge eller tilintetgøre de naturlige kvindelige former. Modehistorien har altid villet bilde os ind at kvinden har ændret sig - men det er noget vrøvl - idealet forandrer sig, og moden er med til at skabe idealet på godt og ondt!

De mange ideelle billeder kan fotohistorisk betragtes som en lille lærebog indenfor et snævert og stramt område.

Hyggeligt studiemateriale.

Fotomekanisk Museum

Fra hestestald til FOTOMEKANISK MUSEUM.

Indvielse lørdag den 2. juni

Abel Cathrines Gade 23
København V

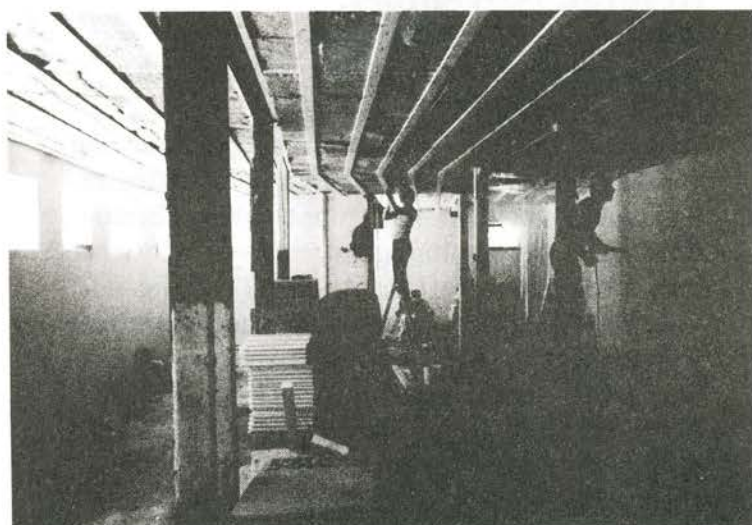
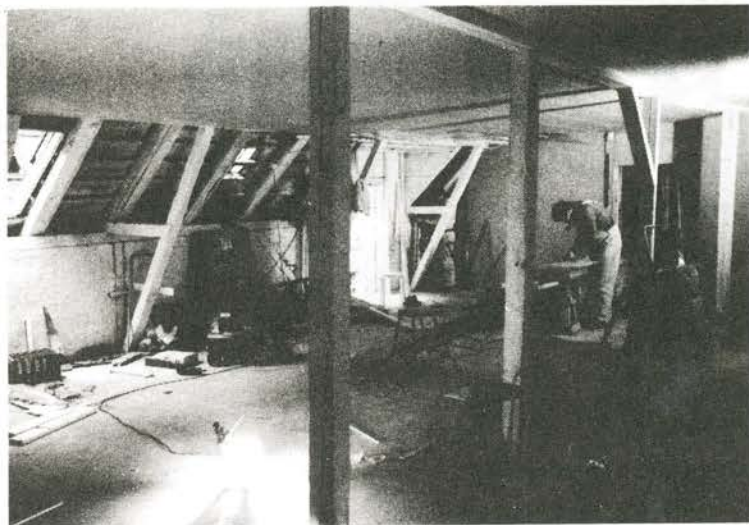
LØRDAG DEN 2. JUNI KL. 12:00, INDBYDES MEDLEMMER AF DANSK FOTOHISTORISK SELSKAB TIL INDVIELSE AF FOTOMEKANISK MUSEUM I ABEL CATHRINES GADE NR. 23 - GENNEM PORTEN!

DANSK FOTOHISTORISK SELSKABS FORMAND OG MEDLEMMER AF BESTYRELSEN VIL OVERRÆKKE SELSKABETS GAVE - MED ØNSKET OM HELD OG LYKKE MED DETTE NYE MUSEUM - SOM ER ET UDTRYK FOR DEN STADIG STIGENDE INTERESSE FOR DET FOTOHISTORISKE - OG IKKE MINDST DEN MEKANISKE SIDE I EN TIDSALDER HVOR DE ELEKTRONISKE APPARATER HAR OVERTAGET DE MEKANISKE FUNKTIONER. ARNE REIMANN'S ENESTÅENDE SAMLING AF FOTOMEKANISKE RARITETER - FRA EN TID DA FARFAR VAR UNG! - VIL DEREFTER BLIVE TAGET I ØJESYN.

Arne Reimann har i 23 år haft en DRØM, som skæbnen på forunderlig måde har gjort til virkelighed.

DRØMMEN om et fotomekanisk museum. En anonym giver udskrev en check på 500.000 kroner i foråret 1988, og dermed var museumsplanerne og DRØMMEN blevet en realitet!

En nærmere beskrivelse af museet og dets leder vil blive bragt i *Objektiv*'s septembernummer!

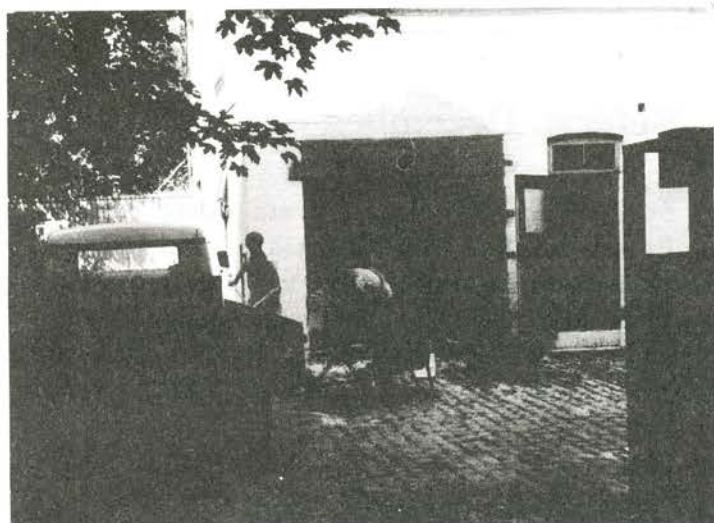
Lokalerne istandgøres.

Fotomekanisk Museums Fond

Der er oprettet en FONDSBESTYRELSE bestående af følgende 5 personer: Knud Raffenberg, Kjeld Johansen, Holger Duseberg, Torben Lundvall og som fotonhistorisk rådgiver Flemming Berendt (D.F.S.), museumsleder bliver Arne Reimann.

FONDET skal stå for den daglige drift af museet, og det økonomiske overskud gives til FORSØGSDYRENES VÆRN.

En nærmere beskrivelse af museet og dets leder vil blive bragt i *Objektiv*'s septembernummer!

Den gennemgribende renovering sørgedeet hold brave jyder for.

»Dit og Dat«

Mødereferat

Flemming Berendt

Referat. November.

Novembermødet var præget af det store "ISENKRAMBORD".

Henrik Andersen, mangeårigt medlem og samler, fremviste og fortalte små historier omkring, hvorledes hans patienter, formodentlig i taknemmelighed, havde foræret ham deres fotografiske arvestykker. Et udvalg af disse var udstillet i venteværelset - forhåbentlig for at hans patienter skulle overvinde deres lægeskræk. Denne novemberaften stod de til skue for de fremmødte medlemmer. En herlig samling gamle apparater, som under megen snak blev endevendt og diskuteret.

Tak til Henrik Andersen og familie, som havde hanket op i de tunge kufferter.

Referat. December.

65 medlemmer deltog i årets sidste møde. Et usædvanligt formidlingssalg var stablet på benene, og købelysten var stor. Andreas Trier Mørch, hvis evner som auktionarius er indiskutable, fik Thors hammer til at lyne, medens budene langsomt sneg sig i højden.

Efter at sveden var tørret af panden, var omsætningen oversteget de 25.000 kroner. Efter hyggeligt samvær, indtagelse af juleboller m.m., kunne alle holde en fredelig jul - og begynde at renovere de indkøbte klenodier.

Referat. Januar.

Vort æresmedlem, Flemming Anholm, fik til sin 80-års fødselsdag en present af Selskabet. Gaven var en bog om den berømte engelske kvindelige fotograf Margaret Julian Cameron.

Det skulle vise sig at give inspiration til en fascinerende og hyggelig foredragsaften. Flemming Anholm fortalte de mange fremmødte om hendes fantastiske liv og levned, suppleret med en række dias optaget fra bogen. Flemmings' evne til at gøre stoffet interessant og billedligt er velkendt, men alligevel overraskes man hver gang af hans levende fremstillingsfacon. Tak til F.A. for mange timers forberedelse!

Referat. Februar.

Selskabets formand, Niels Resdahl-Jensen, har indset, at skal man gøre sig i det indre marked, har man at lære sig det franske sprog!

Efter nogle år på skolebænken drog Niels i sommeren 1989 til det sydlige Frankrig. Lyon var udgangspunktet.

Ved hjælp af de lærte sproglige gloser, samt diverse gebærder havnede han i byen Châlon-sur-Saône, stedet hvor, som bekendt, fotografiets vugge stod.

Niépces gamle hus er indrettet til museum, og her tilbragte Niels den halve dag med at optage en serie dias, som på mesterlig vis anskueliggør dets indhold. For alle de medlemmer, som var forhindret i at komme til denne mødeaften, vises hermed et lille udsnit af de samme billeder - en fotografisk opgave, som blev ham pålagt af redaktionen, og som blev udført punktligt.

I slutningen af mødeaftenerne i januar, februar og marts blev der udbudt ca. 20 kasser med "SKROT" - uden limitpriser - og man må nok sige, at det blev en succes - en salgsform, som måske i den kommende sæson kan danne skole!

Dansk Fotohistorisk Selskab

Fortegnelse over de af medlemmerne udbudte fotografika, ved formidlingssalg TORS DAG den 7. dec. 1989.

Nr.	Beskrivelse	Tilst.	Min.Kr.	
1.	8 div. fotoapparater og 3 smalfilmsopt.			110
2.	Kasse m. fotoalbum, bøger, lysmålere ect.			200
3.	Mappe m. rejse, kunst og stilbilleder			110
4.	Voigtländer m. Voigtar 1-6,3, klapkamera	C		50
5.	Voigtländer Solida III, klapkam. m. Schneider			160
	Kreuznach Radionan 1-2,9 80 mm.	B	150,-	
6.	Zeiss Ikonta klapkam. 520/15 m. Novar 1-6,3 12mm.	B/C	125,-	190
7.	Kodak Junior 620	B/C	125,-	100
8.	Kodak Autographic IA	B/C	125,-	.
9.	Okoli forstørrelsesapp.egetræ,Opt. Bosch Glyptar		650,-	60
10.	View-Master proj. junior m. 185 hjul		200,-	500
11.	Rodekasse m. bl.a. Exakta mellemringe bøger			290
12.	Liesegang Epidiaskop (postkort), filmholder mangl.		300,-	320
13.	Leitz V100H søger ligeform + BT	A	200,-	500
14.	Linhof 220 3,5 95mm.	A	2000,-	2450
15.	Plaubel Makina 2,9/105mm. + kass. + BT	A/B	1200,-	2300
16.	Rolleiflex 1939 no. 622891 + BT	A/B	500,-	950
17.	Fotostativ i cromfinish	A		210
18.	Linhof Teknika 9x12, Tessar 4,5-135	B/C	1500,-	.
19.	Linhof kombistativ			260
20.	Rolleiflex 3,5 F, Planar 3,5/75 BT	A/B	1800,-	1800
21.	Mørkekammerpose			100
22.	Kodak vest Pocket BT	C		210
23.	Bolex halogenlampe i etui			120
24.	Minox C + Cubeflash adaptor BT	A/B	500,-	700
25.	Minox forstørrelsesapp.	A/B		1000
26.	Murer's Express magasinbox	B		540
27.	Ica Halloh 505	C		50
28.	Rodenstoch 6x9 Compur	B		180
29.	Kodak 2A Folding Brownie m. griffel	B		130
30.	Messing mikroskop, meget lille + stenlup	B/C		380
31.	Füllfix daglyslader			160
32.	Leica III F 695810 + Elmar 5cm. + BT	A/B	1500,-	2400
33.	Goerz Temax 9x12 + kass + BT	A/B	400,-	500
34.	Mappe m. rejse, kunst og stilbilleder			150
35.	Retinette 1B, Reoman 2,8/45	B	150,-	.
36.	Robot m. stor fjeder, Xenar 2,8/38 DK flyver	B/C	500,-	700
37.	Edixa Reflex B m. 2,8/50	B/C	200,-	500
38.	Edixa mat Kadett m. 2,8/50	A/B	200,-	600
39.	Rodekasse m. kameraer, blitze, smalfilmer mm.			200
40.	Rodekasse m. kameraer, blitze, reservedele mm.			300
41.	Rodekasse m. fremkaldertanke, blitze, kameraer mm.			140
42.	Mappe m. rejse, kunst og stilbilleder			100
43.	Angenieux 2,5/90 portræt/landskab, Leicagevind m. Leitz 90mm. spejlsøger i org. emb.	A/B	500,-	700
44.	Linhof 6x9 rullefilmkass		1500,-	.
45.	Linhof koldtlys, hoved for 6x9, 9x12, 13x18 m. neg. holdere og brusanvisning	C	900,-	500
46.	Schneider Kreuznach Angulon 6,8/90 Extrem vidvinkel syncro- Compur lukker f. Linhof op t. 13x18	A	1200,-	.
47.	Resolux forstør. obj. 3,5/50 Leicagevind	A	100,-	240
48.	Mappe m. rejse, kunst og stilbilleder			160
49.	ENSIGN Commando 4,5x6 og 6x6 målsøger 3,5/75	B	400,-	500
50.	Super Baldina Xenon 2/50 kobl. afst. parallelakse	B	500,-	700
51.	Retina- Retinette type 160 forcrom. top 4,5/50	B/C	200,-	280
52.	Rodekasse		100,-	200
53.	15 fotobøger		150,-	300
54.	Voigtländer VF 135 2,3/40, Canonet QL25 2,5/45 m.fl.	B/C	300,-	340
55.	Baby- Rollei 4x4cm. grå m. læder B- taske	B	650,-	850
56.	Neo-fot m. org. B- taske	A		200
57.	3 fine reproobj. S-Tessar 1-5,6 30cm., samt 2 stk. Rokkor 20cm. 1-5,6	A	350,-	450
58.	Kodak 6x9 klap Six-20, Art Nueveau 1935	A/B		150
59.	Zeiss Box- Tengor 6x9	B		120
60.	Certo Dollina 24x36 (1935) m. Victar 1-2,9	B	200,-	325
61.	Beau Brownie 6x9 (brunlige toner)	B		100
62.	Skøn "rodetaske" m. mange gode ting: Leica taske, antik forsatslinse, Zeiss blitz, Kodak 110, mm.	B		70
63.	Org. maskesæt 28x53mm. (24 opt.) til Rolleicord	A		75
64.	1- benstativ (især til smalfilm brug)	B		60
65.	Galaxy- super 8 reklamekass./tone fremv. kuffertf. nypris 9000,-	B	500,-	400
66.	Baver 88B/ dob 8 lysmåler, virker	A/B		110
67.	KZ tonefilmsgengiver 16mm.	C		220
68.	Mappe m. rejse, kunst og stilbilleder			150
69.	Episkop mrk. "Radiopticon"	B	300,-	250
70.	35mm. antikt splejseapparat	A		110
71.	Minolta 16 m. BT	B		80
72.	Voigtländer Vito CL	A		125
73.	Eumig 8mm. optager BT	B		40
74.	Pathe Baby optager, samt fremviser m. taske	B	400,-	400
75.	Antik mørkekammerlampe			125
76.	Aldis lysbilledapparat, 300W m. blæser			75

Niépce Museum i Frankrig

Besøg i Châlon-sur-Saône

Ville de Châlon-sur-Saône - Musée Nicéphore Niépce indrettet til ære for fotografiets egentlige opfinder og hvis efterladte breve indikerer at dette skete i 1816 eller 23 år før Daguerre offentliggør sin daguerreotypproces i 1839.

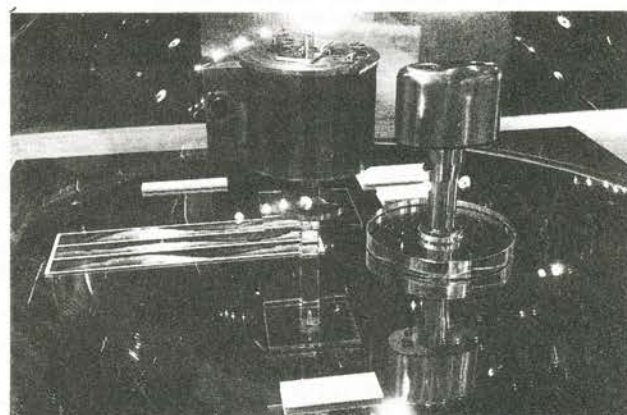
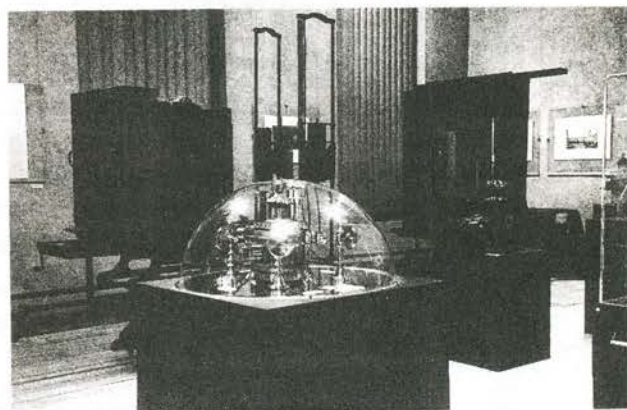
Niépce museet befinder sig i en bygning fra slutningen af 1700-tallet og består af to symmetriske fløje med 5 store og 4 mindre udstillingsale.

En del af samlingerne har naturligvis relation til Niépce, men derudover rummer de store mængder af fotohistorisk materiale som f.eks. 280 daguerreotypier, calotypier efter Fox Talbots metode, samt et eksemplar af Talbots berømte "The Pencil of Nature", som vil blive præsenteret for første gang på dansk i det næste nummer af Objektiv.

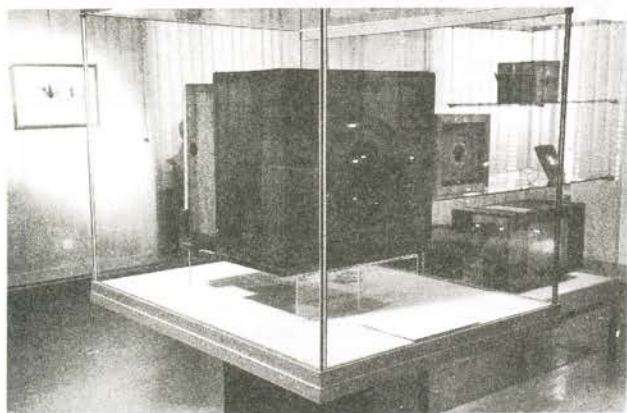
Fra "Kollodiumtiden" er udstillet talrige optagelser gjort af de mest berømte af tidens fotografer. Fotografier af Hippolyte Bayard, Demachy, Duclos de Hauron og Felix Nadar blot for at nævne nogle af de berømteste. Museets store arkiv indeholder bl.a. den berømte Combiér-samlingen, en million negativer, der stammer fra postkortfabrikanten CIM i Macon. Endvidere andre store samlinger af såvel fotografier som apparater og tilbehør, der dækker perioden fra den allerførste begyndelse op til vore dage.

En hovedattraktion er Niépce's første kamera - som i virkeligheden var et camera obscura. Det første kamera med irisblænde også opfundet af Niépce. Flere daguerreotypikameraer som enten har tilhørt Daguerre eller som er givet af denne til Niépce.

Af andet apparatur kan nævnes KODAKS berømte 100-skuds fotografiapparat, kollodium- og ferrotypiapparater, Leica model 1 samt Hasselblads månekamera som det sidste skud.

Museet arrangerer utallige arrangementer af forskellig art, såsom seminar, filmforevisning og kurser. En medlemstab på ca. 20 personer forvalter dette unike museum, som burde have betegnelsen ur-museum! Sydfrankrig er et dejligt feriemål så hvorfor ikke forene det nyttige med det fornøjelige.

Verdens første kamera og andre kuriositeter...

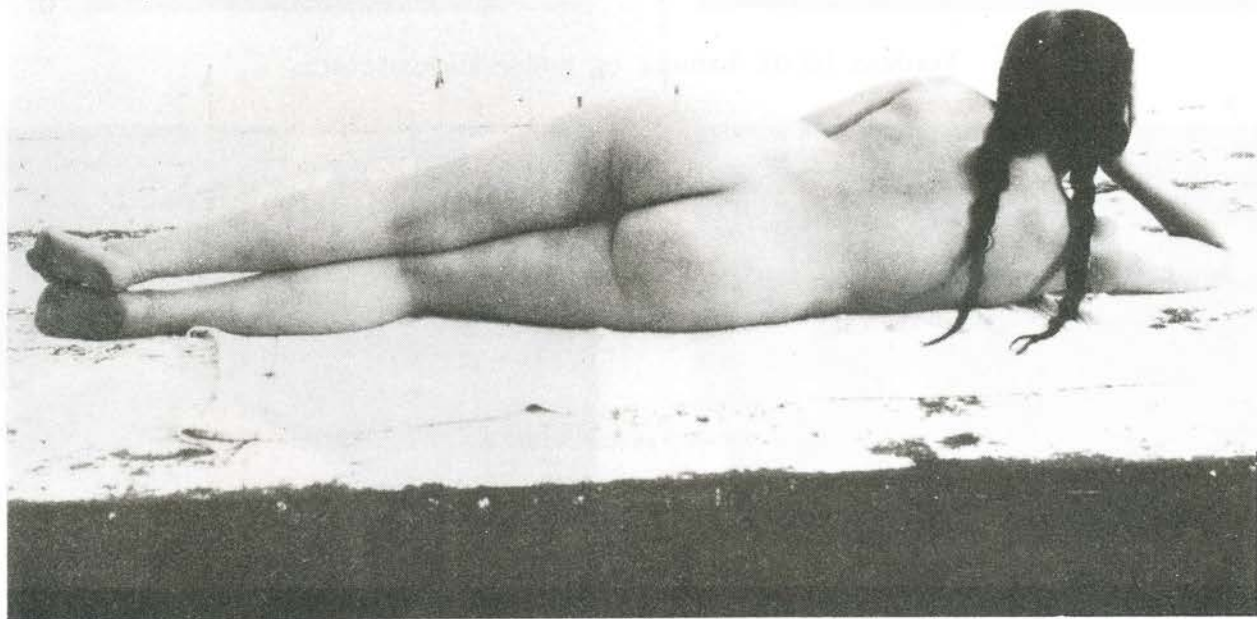

Statuen af Nicéphore Niépce er placeret midt i byen
Châlon-sur-Saône.

Marie "Mary" Willumsen

Fotografiske postkort fra Badeanstaltet Helgoland ca. 1918

Mary Willumsen boede i den jyske by Vestbirk, hvor hun drev et portræt atelier. Formodentlig tog hun på sommerferie til København hvor hun producerede denne usædvanlige serie af badestudier og aktbilleder fra Helgoland.

Disse billeder er enestående i deres charme og fotografiske stil og hendes åbenbart frihed med sine modeller er tydelig.

Northern Light Gallery har nu reproduceret en serie af disse postkort og tilbyder disse til medlemmer af Dansk Fotohistorisk Selskab til en særpris. Disse postkort, som normalt koster **Kr. 6,00** pr. stk. i forretninger, kan nu købes af medlemmer til følgende rabatpris:

tilbud til
Dansk Fotohistorisk Selskab

Antal	medlemmer	Pris*
Op til 10 stk.		dkr 4,00
11-25 stk.		3,75
26-100 stk		3,50

*Plus porto.

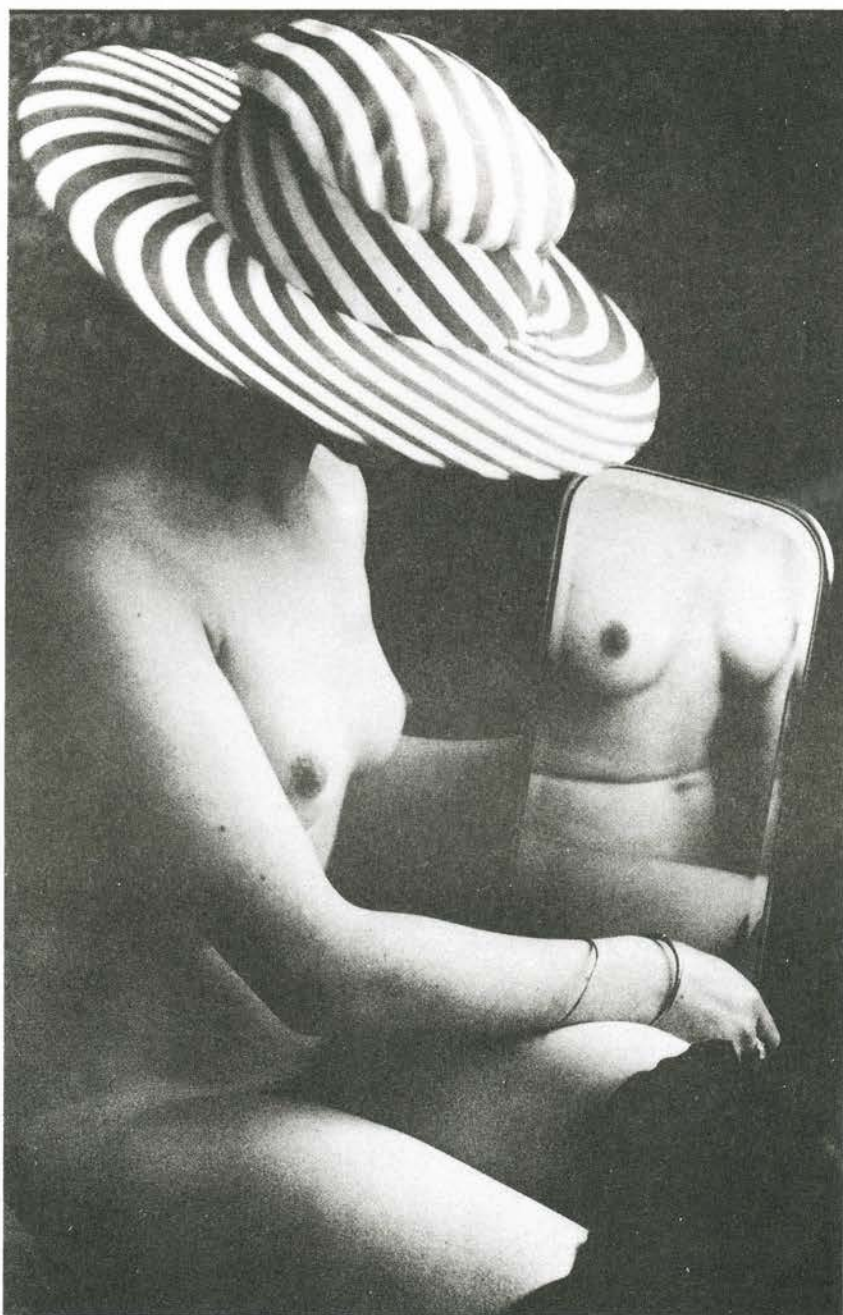
Send kr. 7,30 i frimærker og få tilsendt et gratis katalog. Medlemmer som ejer originaler af denne fotograf og ønsker at sælge disse bedes venligst kontakte:

NORTHERN LIGHT GALLERY ApS

Classensgade 18 • 2100 København Ø • tlf 31 38 57 37

Åben: mandag-fredag 10.00-16.00

eller efter aftale

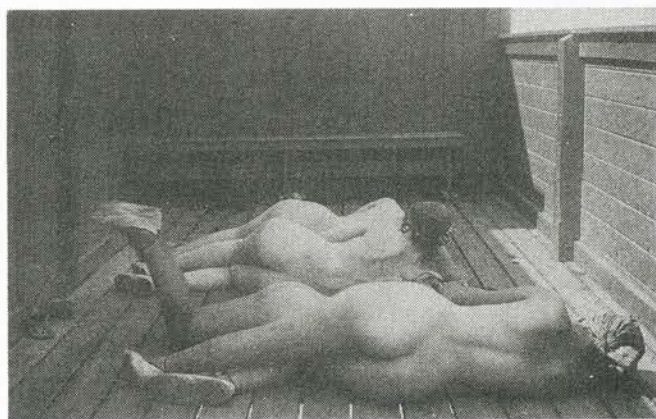
Vi ka' li' at handle

CENTRUM FOTO
Specialforretning i nyt og brugt fotoudstyr

Istedgade 24. 1650 København V. 31 21 61 67.

ILFORD
PHOTO

DANSK MUSEUMSTJENESTE

Istandsættelse af Ancient Fotografi, Daguerreotypier
og Grafik for Arkiv, Forskning og Udstillinger, m.m.

RØDKÆLKEVEJ 118. DK 2600. Tlf. 42 45 65 85.

Apparater fra tiden

FAG-FOTO

Frh. Allé 29

KØB-SALG-BYTT
31 22 44 91

Badeliv på Helgoland

KAMERASPECIALISTEN

v/ Ib Halsted Larsen

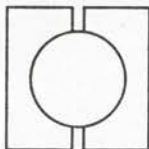
Frederikssundsvej 136 - 2700 Brønshøj - 31 60 63 17. Giro 552 84 37

 COLOR FOTO

Color Foto Frederiksberg	Godthåbsvej 32
Color Foto Lyngby	Hovedgaden 47
Color Foto Hørsholm	Hovedgaden 12
Color Foto Espergærde	Espergærde Centret
Color Foto Engrosafdeling	Hovedgaden 12

KODAK & H-COLOR

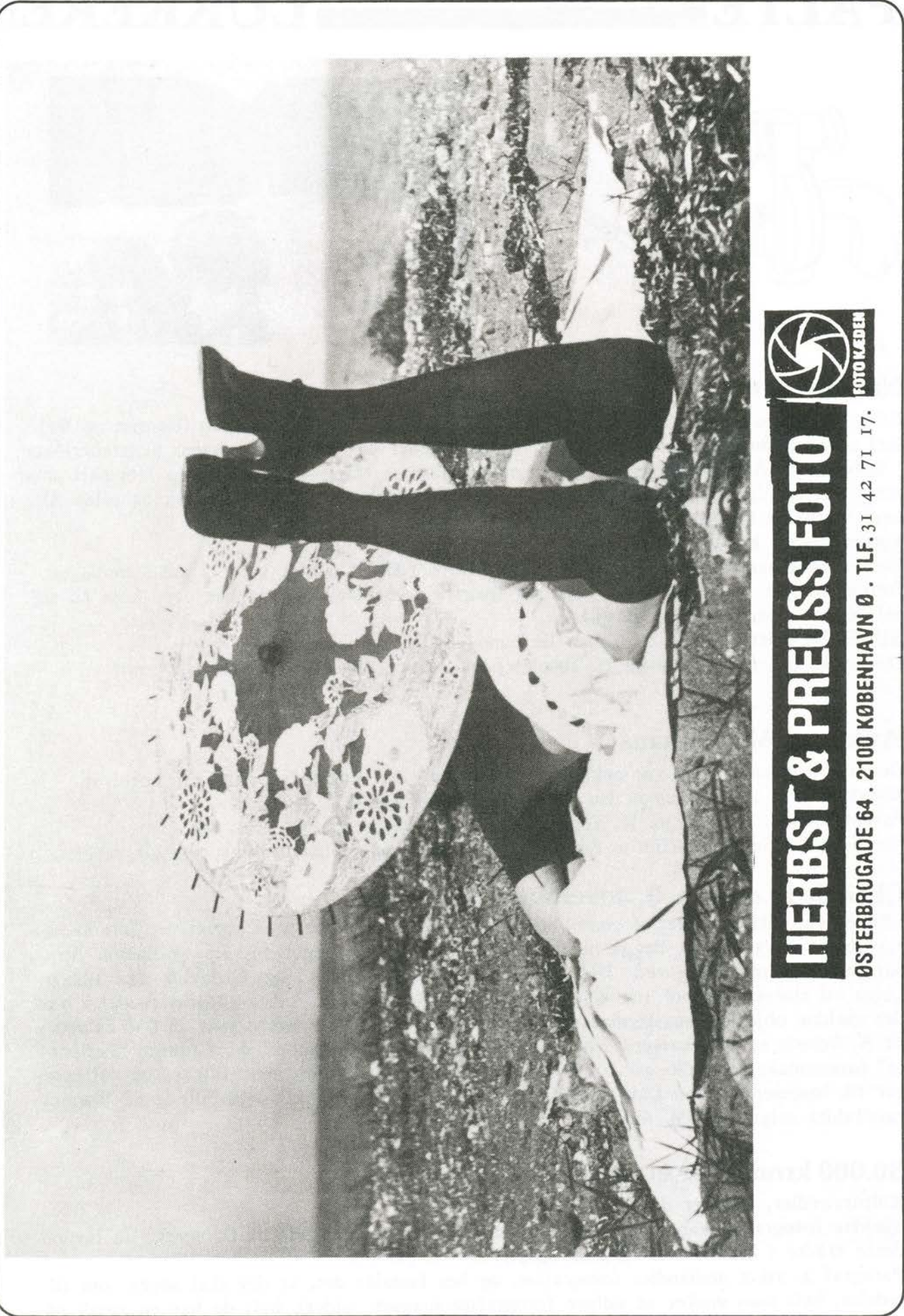
DE FORENEDE FOTOLABORATORIER A/S

Billedmateriale: Andrew Daneman

NJAL FOTO

NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. - 31 54 55 90.

HERBST & PREUSS FOTO

FOTO KÆDEN

ØSTERBRUGADE 64 · 2100 KØBENHAVN Ø · TLF. 31 42 71 17.

Det Kongelige Bibliotek

Det Kgl. Biblioteks Kort- og Billedafdeling har udarbejdet en introduktion om dets mangeartede virksomhed. Overassistent Hans Berggreen og forskningsbibliotekar Henrik Dupont har i fællesskab udarbejdet det lille skrift, som indeholder en historisk oversigt - efterfulgt af en gennemgang af hvad billedafdelingen i dag kan tilbyde sit publikum. Kan rekvireres fra biblioteket.

4 millioner billeder!!!

Det Kongelige Bibliotek har erhvervet Sylvest-Jensens luftfotoarkiv på omkring 4 millioner enheder. Så ønsker man sig et luftfoto af sin mark, gård eller hus så er adressen: Kort- og Billedafdelingen. Chr. Brygge 8. 1219 København K. Telefon 33 93 01 11.

Et fund!

Fundet af 750 glasplader på et loftrum er nu, takket være et jysk medlems energiske mørkekammerarbejde, blevet til 549 fotografier, som viser de festlige stunder i de ydmyge små hjem på Nørrebro. Optagelserne er fra perioden 1920-1950.

En udstilling af billederne vil være en realitet i maj måned 1991 - samtidig med et Temanummer af OBJEKTIV under titlen "KANON OG SELSKABSFOTOGRAFEN".

Det noget forsinkede temanummer om panoramafotografering vil, om alt går vel, være en realitet medio oktober 1990.
Redaktionen.

Danmarks Fotomuseum Dansk Fotohistorisk Selskab

Som repræsentant for ovenstående er Flemming Berendt under betegnelsen Associate Consultant/Research Specialist blevet medlem af ICOM The International Council of Museums med hovedsæde i Paris. (Dansk ICOM. The Danish National Committee of the International Council of Museums).

Medlemskabet giver adgang til internationale museums kredse, hvorfra informationer og teknikker indenfor museumsområdet kan indhentes.

Lokalhistorisk arkiv for
Fredensborg-Humlebæk.
Jernbanegade 3.
3480 Fredensborg.

Kasper Krogh
Isagervej 7
6950 Ringkøbing.
Tlf: 97 32 32 41.

M.J.- Fotograferne
Damvej 9.
8471 Sabro.

Chr. Havns Foto
Att: Preben Holst
Torvegade 55.
1400 København K.

James Le Mar
Sofienhøj 1.(409)
2300 København S.

Sanderum-Bellinge
ungdomsskole
Sædekildegårdsvej 4
5250 Odense.

Inge Ladegaard
Heimdalsvej 55
6000 Kolding.

Norsk Fotografisk Tifsskrift
Att: Arne Glomdal.
Ilebakken 24, Glombo
1600 Frederikstad.
Norge.

Hvem er ejermændene til et
par sorte skindhandsker
efterladt i medborgerhuset?
42 19 22 99.

Bjarne Kraft
Chr. Havns Voldgade 9.A.
1424 København K.

Valokuva - Finsk Fotografi.
Korkeavuorenkatu 2 B F 72,
00140 Helsinki.
Finland.

Peter Jæger
Box 447.
3900 Nuuk.
Grønland.

VELKOMMEN!

Glædelig Paaske.

Med venlig hilsen

PHOTOGRAFICA

Skindergade 41 · Tlf. 33 12 62 52.